

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Capitvlaria Regvm Francorvm

Additae sunt Marculfi monachi & aliorum formulae veteres, & Notae
doctissimorum virorum

Baluze, Etienne

Parisiis, 1677

Lex Ripuariorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-19366

78. De eo qui furem in domo receperit.
79. De homine pendato & ejus hereditate.
80. De via lacina.
81. Vt parvulus non respondeat ante quindecim annos.
82. De damno in messe vel in clausura.
83. De maleficio.
84. De Grafione injuste invitato.
85. De corpore exspoliato.
86. De caballo excorticato.
87. De homine forbannto.
88. Vt nemo munera in iudicio accipiat.
89. Vt iudices sive Missi fiscales freda non exigant priusquam facinus componatur.

EXPLICIUNT CAPITULA.

INCIPIT LEX RIPVARIORVM.

I. De ictu ingenuorum.

Si quis ingenuus ingenuum ictu percussit, solido uno culpabilis iudicetur. Si bis, duobus solidis. Si ter, tribus solidis culpabilis iudicetur.

II. De sanguinis effusione.

Si quis ingenuus ingenuum percussit, ut sanguis exeat, terramque tangat, bis novem solidis culpabilis iudicetur. Aut si negaverit, cum sex juret.

III. De ossi fracto.

Si quis ingenuus ingenuo in quolibet membro os fregerit, xxxvi. solidis culpabilis iudicetur, aut cum sex juret.

IV. De puncto.

Si quis ingenuus alterum transpuncerit, aut infra costas plagaverit, xxxvi. solidis culpabilis iudicetur, aut cum sex juret.

V. De debilitatibus.

I. Si quis ingenuus ingenuo auriculam excussit, ut audire non possit, centum solidis culpabilis iudicetur. Si autem auditum non perdidit, quinquaginta solidos componat.

II. Si nasum excussit, ut mucate non possit, centum solidis culpabilis iudicetur. Si mucare praevalet, quinquaginta solidos componat.

III. Si quis ingenuus ingenuo oculum excussit, centum solidis culpabilis iudicetur. Si visus in oculo restiterit, ita ut videre possit, quinquaginta solidis culpabilis iudicetur.

IV. Si manum excussit, centum solidis culpabilis iudicetur. Si manus ibidem manca pependerit, quinquaginta solidos componat.

V. Si quis ingenuus ingenuo pollicem excussit, quinquaginta solidis culpabilis iudicetur. Quod si pollex ibidem mancus pendiderit, viginti quinque solidis culpabilis iudicetur.

VI. Sic in omni mancatione, si membrum mancum pendiderit, medietatem componat quam componere debuerat si ipsum membrum abscissum fuisset.

VII. Si secundus digitus, unde sagittatur, excussus fuerit, triginta sex solidis componatur.

VIII. Si quis ingenuus ingenuo pedem excussit, centum solidos componat. Si pes mancus ibidem pendiderit, quinquaginta solidis culpabilis iudicetur.

IX. Si articulum qualemcunque amputaverit, triginta sex solidis culpabilis iudicetur.

X. Ista omnia si negaverit, cum sex juret quod hoc non fecisset.

VI. De castratione.

Si quis ingenuus ingenuum castraverit, ducentis solidis culpabilis iudicetur. Aut si negaverit, cum duodecim juret.

VII. De homicidio ingenuorum.

Si quis ingenuus hominem ingenuum Ripuarium interfecerit, ducentis solidis culpabilis iudicetur. Aut si negaverit, cum duodecim juret.

VIII. De homicidiis servorum.

Si quis servum interfecerit, triginta sex solidis culpabilis iudicetur, aut cum sex juret quod hoc non fecisset.

IX. De homicidiis hominum Regis.

Si quis hominem regium interfecerit, centum solidis culpabilis iudicetur, aut cum duodecim juret.

X. De homicidiis hominum ecclesiasticorum.
I. Si quis hominem ecclesiasticum interfecerit, centum solidis culpabilis iudicetur, aut cum duodecim juret.

II. Sic in reliqua compositione unde Ripuarius quindecim solidis culpabilis iudicetur, regius & ecclesiasticus homo medietatem componat, vel deinceps quantumcunque culpa ascenderit.

LXXRI-
PVARIO-
XXV.XI. *De homicidiis eorum qui in trulle Regis sunt.*

I. Si quis cum interfecerit qui in trulle regia est, sexcentis solidis culpabilis iudicetur. Et quicquid ei fiet, similiter sicut de reliquo Ripuario in triplum componatur.

II. De occisione ejus, si negaverit, cum septuaginta duobus juret.

III. Si quis regio aut ecclesiastico homini de quacunque libet re forciam fecerit, & per vim tulerit, in triplum sicut reliquo Ripuario componat.

XII. *De homicidiis mulierum.*

I. Si quis feminam Ripariam interfecerit, postquam parturire coeperit, usque ad quadragesimum annum, sexcentis solidis culpabilis iudicetur. Aut si negaverit, cum septuaginta duobus juret. Et ubicunque sexcenti solidi accedunt, simili modo cum septuaginta duobus juret.

II. Si ille homo pauper fuerit, ut infirmus solvere non possit, per tres decessiones filiorum solvat.

XIII. *De homicidiis puellarum.*

Si quis puellam Ripariam interfecerit, ducentis solidis culpabilis iudicetur. Aut si negaverit, cum duodecim juret.

XVI. *De muliere ecclesiastica.*

I. Si quis feminam regiam aut ecclesiasticam parientem interfecerit, trecentis solidis culpabilis iudicetur, aut cum triginta sex juret.

II. Quod si puellam post quadragesimum annum interfecerit, ducentis solidis culpabilis iudicetur, aut cum duodecim juret.

XV. *De homine mordido.*

Si quis ingenuus ingenuum Riparium interfecerit, & eum cum ramo cooperuerit, vel in puteo seu in quocunque libet loco celare voluerit, quod dicitur mordidus, sexcentis solidis culpabilis iudicetur, aut cum septuaginta duobus juret.

XVI. *De captivo homine vel femina ingenua.*

Si quis ingenuus ingenuum Riparium extra solum vendiderit, & iterum eum ad solum non potuerit reducere, sexcentis solidis culpabilis iudicetur, aut cum septuaginta duobus juret. Et si eum in solum reduxerit, ducentis solidis culpabilis iudicetur. Quod & de femina ingenua similiter convenit observare.

XVII. *De incendio.*

I. Si quis hominem per noctem latenter incenderit, sexcentis solidis culpabilis iudicetur, & insuper damnum & delaturam

restituat. Aut si negaverit, cum septuaginta duobus juret.

II. Si servus hoc fecerit, xxxvi. fol. culp. jud. & insuper damnum & delaturam restituat. Aut si negaverit, dominus ejus cum sex juret.

XVIII. *De fonesti.*

I. Quod si ingenuus fonesti, id est, duodecim equas cum amissario, aut sex scrovas cum verre, vel duodecim vaccas cum tauro furatus fuerit, sexcentis solidis culpabilis iudicetur, & insuper capitale & delaturam restituat. Quod si multi ingenui fuerint, sicut in omni furto constituimus, unusquisque sexcentis solidis culpabilis iudicetur, & insuper capitale & delaturam restituat. Aut si negaverint, singuli cum septuaginta duobus jurent.

II. Quod si servus hoc fecerit, triginta sex solidis culpabilis iudicetur, & insuper capitale & delaturam restituat. Et si mul-torum servi fuerint, unusquisque per semetipsum similiter faciat. Aut si negaverint, domini eorum cum sex jurent.

III. Si homo ecclesiasticus aut regius hoc fecerit, medietate compositionis Francorum culpabilis iudicetur. Aut si negaverit, cum triginta sex juret.

XIX. *De ictu servorum.*

I. Si ingenuus servum ictu percusserit, ut sanguis non exeat, usque ternos colpos, quod nos dicimus bunislegi, singulos solidos componat. Aut si negaverit, cum sex juret.

II. Si homo ecclesiasticus aut regius hoc fecerit, tribus solidis culpabilis iudicetur, aut cum sex juret.

III. Quod si servus homini regio aut ecclesiastico vel Franco hoc fecerit, per ternos ictus tres solidos componat. Aut si negaverit, dominus ejus cum sex juret.

XX. *De effusione sanguinis.*

I. Si servus ingenuo aut regio vel ecclesiastico homini sanguinis effusionem fecerit, quinto dimidio solido culpabilis iudicetur. Aut si negaverit, dominus ejus cum sex juret.

II. Similiter si ingenuus aut regius vel ecclesiasticus homo hoc fecerit, quinto dimidio solido culpabilis iudicetur, aut dominus ejus cum sex juret.

XXI. *De offe fracto servorum.*

Quod si ingenuus aut regius vel ecclesiasticus homo servo os frerit, novem solidis culpabilis iudicetur, aut dominus ejus cum sex juret.

XXII.

XXII. *De offe fracto ingenuorum à seruo.*

Quòd si seruus homini Franco aut Ripuario os fregit, dominus ejus triginta sex solidis culpabilis judicetur. Si autem regio aut ecclesiastico homini hoc fecerit, bis novem solidis culpabilis judicetur.

XXIII. *De ictu servorum in seruo.*

Quòd si seruus seruum ictu uno vel duobus seu tribus percusserit, nihil est. Sed tamen, propter pacis studium, tremissem, id est, quatuor denarios, componat.

XXIV. *De sanguinis effusione servorum à seruo.*

Si autem seruus seruo sanguinis effusionem fecerit, tertio dimidio solido culpabilis judicetur.

XXV. *De offe fracto servorum à seruo.*

Si os ei fregit, quinque solidis culpabilis judicetur.

XXVI. *De debilitatibus servorum.*

Quòd si oculum, auriculam, nasum, manum, pedem excusserit, bis novem solidis dominus ejus culpabilis judicetur.

XXVII. *De castratione servorum.*

Si autem eum castraverit, triginta sex solidis culpabilis judicetur, aut cum sex juret.

XXVIII. *De interfecione servorum à seruo.*

Si autem seruus seruum interfecerit, dominus ejus triginta sex solidis culpabilis judicetur, aut cum sex juret quòd seruus ejus hoc non fecisset.

XXIX. *De furto servorum.*

Quòd si seruus furtum fecerit, dominus ejus triginta sex solidis culpabilis judicetur, excepto capitale & delaturam restituat.

XXX. *De interpellatione servorum.*

I. Quòd si quis in iudicio pro seruo interpellatus fuerit, si seruus talis non fuerit unde dominus ejus de fiducia securus esse possit, dominus ejus in iudicio pro eo interrogatus respondeat & sine tangano loquatur, & dicat: *Ego ignovo utram seruus meus culpabilis an innocens de hoc extiterit. Propterea cum secundam legem Ripuariam super quatuordecim noctes ad ignem represento.* Et sic de ejus presentia cum festuca fidem faciat. Quòd si seruus in ignem manum miserit, & læsam tulerit, dominus ejus, sicut lex continet, de furto servi culpabilis judicetur.

II. Quòd si seruus, quando dominus interpellatus fuerit, infra ducatum fuga lapsus fuerit, supra quatuordecim noctes aut ipsum representent, aut pro eo faciat rationem. Quòd si postquam eum ad ig-

Tom. I.

nem adplicuerit, fuga lapsus fuerit, ad placitum veniens cum tribus testibus in haraho conjuret quòd seruus ille, quem ad ignem representare debuerat, extra ejus voluntatem fuga lapsus sit, & sic denuo placitus ei concedatur, ut super quatuordecim seu super quadraginta noctes eum representare studeat, aut ipse in rem respondeat.

XXXI. *De homine ingenuo representando.*

I. Quòd si homo ingenuus in obsequio alterius inculpatus fuerit, ipse qui eum post se eodem tempore retinuit, in presentia judicis similiter, sicut superius comprehensum est, representare studeat, aut in rem respondere.

II. Quòd si eum non representaverit, tale damnum incurrat quale ille sustinere debuerat qui in ejus obsequio est inculpatus.

III. Hoc autem constituimus, ut infra pagum Ripuarium tam Franci, Burgundiones, Alamanni, seu de quacunque natione commoratus fuerit, in iudicio interpellatus, sicut lex loci continet ubi natus fuerit, sic respondeat.

IV. Quòd si damnatus fuerit, secundum legem propriam, non secundum Ripuariam, damnum sustineat.

V. Quòd si in provincia Ripuaria juratores invenire non potuerit, ad ignem seu ad sortem se excusare studeat.

XXXII. *De manire.*

I. Si quis legibus ad mallum manitus fuerit, & non venerit, si eum funnis non detenerit, quindecim solidis culpabilis judicetur. Ille verò qui alium mannit, & ipse non venit, similiter quindecim solidis culpabilis judicetur.

II. Si autem manitus fuerit ad secundum mallum, aut ad tertium, seu ad quartum, vel quintum, usque ad sextum venire distulerit, pro unoquoque mallo, si ille qui eum mannit, cum tribus Rachinburgiis in haraho conjuraverit quòd legitime manitus fuerit, quindecim solidis culpabilis judicetur.

III. Quòd si ad septimum mallum non venerit, tunc ille qui eum mannit, ante Comitum cum septem Rachinburgiis in haraho jurare debet quòd eum ad strudem legitimam admallatum habet, & sic iudex fidealis ad domum illius accedere debet, & ei tribuere qui eum interpellavit, hoc est, septem Rachinburgiis, unicuique quindecim.

LEX RI-
PARIORUM.

Lib. 117.
Capitular.
c. 45. & lib.
VI. c. 111.

LXXRI-
PVARIO-
XVM.

cim solidos, & ei qui causam prosequitur, quadraginta quinque.

IV. Quod si ipsam strudem contradicere voluerit, & ad januam suam cum spata tracha accesserit, & eam in porta sive in poste posuerit, tunc iudex fidejussores ei exigat ut se ante Regem presentet, & ibidem cum armis suis contra contrarium suum se studeat defendere.

XXXIII. *De interitare.*

I. Si quis rem suam cognoverit, mittat manum super eam. Et si ille super quem intertatur, tertiam manum querat, tunc in presente ambo conjurare debent cum dextera armata, & cum sinistra ipsam rem teneant. Vnus juret quod in propriam rem manum mittat, & alius juret quod ad eam manum trahat qui ei ipsam rem dedit. Et si infra ducatum est, super quatuordecim noctes auctorem suum representet. Si foris ducatum, super quadraginta. Si autem extra regnum, super octuaginta ad Regis stapplum, vel ad eum locum ubi mallus est, auctorem suum in presente habeat.

II. Quod si eum ibidem habere non poterit, sibi septimus in haraho conjuret quod eum ibidem legibus mannum habuisset, & sibi ab alio homine ipsa res tradita non fuisset. Sic ei placitum super quatuordecim seu super quadraginta vel octuaginta noctes detur, ut cine vverdu-niam suam in presentia testium recipiat, & ei qui rem suam intertavit, probabiliter ostendat. Et tunc ipse de furto securus sit, & ille qui intertavit, furtum & delaturam ab eo requirat qui solvere cepit.

III. Quod si auctor suus venerit, & rem intertatum recipere renuerit, tunc ille super quem intertata est capitale & delaturam atque furtum solvere studeat.

IV. Quod si in ipsa hora, quando res intertatur, responderit quod fordroneum suum nesciat, tunc in presente de sacramento sibi septima manu fidem faciat, & super quatuordecim noctes adjurare studeat quod auctorem vel casam seu postem januae auctoris sui nesciat, & ipsam rem sine damno reddat.

XXXIV. *De rapto ingenuarum mulierum.*

I. Si quis ingenuus homo ingenuam feminam rapuerit, bis centenis solidis noxius judicetur. Quod si tres ingenui cum ipso fuerint, unusquisque eorum sexaginta solidis noxius judicetur. Et quanti super illos quatuor fuerint, unusquisque

quindecim solidis noxius judicetur.

II. Quod si regius aut ecclesiasticus homo hoc fecerit, centum solidis culpabilis judicetur.

III. Similiter illi tres qui ei auxilium praeberint, unusquisque triginta solidis culpabilis judicetur. Et quanti super hos fuerint, unusquisque octavo semisolido multetur.

IV. Quod si servus hoc fecerit, de vita componat.

XXXV. *De eo qui uxorem alienam tulerit.*

I. Si quis uxorem alienam tulerit vivo marito, ducentis solidis multetur.

II. Si quis cum ingenua puella moechatus fuerit, quinquaginta solidis culpabilis judicetur.

III. Si quis ingenuam puellam vel mulierem, qua in verbo Regis vel ecclesiastica est, accipere vel seducere praesumpserit, seu parentum voluntate de mundeburde abstulerit, sexaginta solidis culpabilis judicetur.

XXXVI. *De diversis interfessionibus.*

I. Si quis Ripuarius advenam Francum interfecerit, ducentis solidis culpabilis judicetur.

II. Si quis Ripuarius advenam Burgundionem interfecerit, centum sexaginta solidis culpabilis judicetur.

III. Si quis Ripuarius advenam Romanum interfecerit, centum solidis multetur.

IV. Si quis Ripuarius advenam Alamannum, seu Fresionem, vel Bajuvarium, aut Saxonem interfecerit, centum sexaginta solidis culpabilis judicetur.

V. Si quis Clericum interfecerit, juxta quod nativitas ejus fuit, ita componatur. Si servus, sicut servum. Si regius aut ecclesiasticus, sicut alium regium aut ecclesiasticum. Si litus, sicut litum. Si liber, sicut alium ingenuum cum ducentis solidis componat.

VI. Si quis Subdiaconum interfecerit, quadringentos solidos componat.

VII. Si quis Diaconum interfecerit, quingentos solidos componat.

VIII. Si quis Presbyterum ingenuum interfecerit, sexcentos solidos componat.

IX. Si quis Episcopum interfecerit, nongentos solidos componat.

X. Si quis partum in femina interfecerit, seu natum priusquam nomen habeat, centum solidis culpabilis judicetur. Quod si matrem cum partu interfecerit, septingentis solidis multetur.

XI. Si quis vvergeldum solvere debet,

Lib. III.
Capitular.
cap. 35.

bovem cornutum videntem & sanum pro duobus solidis tribuat, vaccam cornutam videntem & sanam pro uno solido tribuat, equum videntem & sanum pro sex solidis tribuat, equam videntem & sanam pro tribus solidis tribuat, spatam cum scogilo pro septem solidis tribuat, spatam absque scogilo pro tribus solidis tribuat, bruniam bonam pro duodecim solidis tribuat, helmam cum directo pro sex solidis tribuat, bainbergas bonas pro sex solidis tribuat, scutum cum lancea pro duobus solidis tribuat, acceptorem non domitum pro tribus solidis tribuat, commorfum gruarium pro sex solidis tribuat, acceptorem muratum pro duodecim solidis tribuat.

XII. Quòd si cum argento solvere contigerit, pro solido duodecim denarios, sicut antiquitus est constitutum.

XXXVII. *De dotibus mulierum.*

I. Si quis mulierem desponsaverit, quicquid ei per tabularum seu chartarum instrumenta conscripserit, perpetualiter inconvulsam permaneat.

II. Si autem per seriem scripturarum ei nihil contulerit, si virum supervixerit, quinquaginta solidos in dotem recipiat, & tertiam partem de omni re quam simul conlaboraverint sibi studeat evindicare, vel quicquid ei in morgangeba traditum fuerat, similiter faciat.

III. Quòd si ex his quæ conscripta vel tradita sunt simul consumpserint, nihil requirat.

XXXVIII. *De eo qui hominem innocentem ad Regem accusaverit.*

Si quis hominem innocentem ad Regem accusaverit, sexaginta solidis culpabilis judicetur.

XXXIX. *De eo qui ingenuæ mulieri manum vel brachium strinxerit.*

Si quis ingenuæ mulieri manum strinxerit, quindecim solidis culpabilis judicetur. Certè si super cubitum manum miserit, triginta solidis multetur.

XL. *De caballo extra consilium domini sui ascenso.*

Si quis caballum extra consilium domini sui ascenderit, triginta solidis culpabilis judicetur.

XLI. *De ligaminibus ingenorum.*

I. Si quis ingenuus ingenuum ligaverit, & ejus culpam cum sex testibus in haraho non adprobaverit, triginta solidis culpabilis judicetur.

II. Si quis à contubernio probabiliter

Tom. I.

ligatus super res alienas fuerit, eum ad excusationem non permittimus.

III. Sed si unus homo cum satellitibus suis hominem ligaverit, aut ipsum excusare permittimus, aut proximus ejus, quòd innocens ligatus sit, cum sex juret.

XLII. *De venationibus.*

I. Si quis de diversis venationibus furaverit aliquid, & celaverit, seu & de piscationibus, quindecim solidis culpabilis judicetur. Quia non est hæc res possessa, sed de venationibus agitur.

II. Si quis cervum domitum vel cum triutis occiderit, aut furatus fuerit, non sicut de reliquis animalibus furtum exigitur, sed tantum quadraginta quinque solidis culpabilis judicetur.

III. Si autem in venatione non fuit, triginta solidis culpabilis judicetur.

XLIII. *De sepibus.*

Si quis verò tres virgas unde sepis ligatur, vel retortas unde sepis continetur, capulaverit, aut tres cambortas involaverit, seu in clausura aliena traugum ad transeundum fecerit, quindecim solidis multetur.

XLIV. *De eo qui in messe aliena cum carro transferit.*

Si quis per messem alienam cum carro vel carruca tranfierit, quindecim solidis multetur.

XLV. *De eo qui nesciente homine aliquam furtivam rem in domum illius introduxerit.*

Si quis nesciente homine furtivam rem in ejus possessionem introduxerit, & ibidem inventa fuerit, quadraginta quinque solidis culpabilis judicetur, vel quicquid ei damnum accesserit, aliud tantum restituat.

XLVI. *De quadrupedibus, si hominem occiderint.*

I. Si quis quadrupes hominem occiderit, ipse quadrupes qui eum interfecit in medietatem vveregildi suscipiatur, & aliam medietatem dominus quadrupedis solvere studeat absque fredo: quia quod quadrupes faciunt, fredo exinde non exigitur.

II. Quòd si quadrupes quadrupedem interfecerit, dominus quadrupedis quadrupedem mortuum vel debilem recipiat, & cum qui alium interfecerit, domino ejus, cujus quadrupes est interfecit, ipsum quadrupedem tribuat, & quantum interfecit vel debilis prius valuerat solvat.

C ij

LXXI.
PVARIO-
RYM.

LXXRI-
PVARTO-
RYN.XLVII. *De vestigio minando.*

I. Si quis animal suum per vestigium sequitur, & tertio die in domo cujlibet vel in quolibet loco eum invenerit, liceat ei absque intertatio revocare.

II. Quòd si in domo fuerit, & ei scrutinium cuius est domus contradixerit, ut fur habeatur.

III. Quòd si ibidem violenter ingressus fuerit, quindecim solidis multetur, aut cum sex juret.

XLVIII. *De homine qui sine heredibus moritur.*

Si quis procreationem filiorum vel filiarum non habuerit, omnem facultatem suam in praesentia Regis, sive vir mulieri, vel mulier viro, seu cuiunque libet de proximis vel extraneis, adoptare in hereditatem vel adfatimi per scripturarum feriem, seu per traditionem, & testibus adhibitis, secundum legem Ripuariam licentiam habeat.

XLIX. *De adfatimire.*

Quòd si adfatimus fuerit inter virum & mulierem, post discessum amorum ad legitimos heredes revertatur, nisi tantum qui patrem suum supervixerit, in elemosyna vel in sua necessitate expendit.

L. *De testibus adhibendis.*

I. Si quis testes ad mallum ante Centenarium vel Comitem, seu ante Ducem, Patricium, vel Regem necesse habuerit, ut donent testimonium, & fortasse testes noluerint ad placitum venire, ille qui eos necessarios habet, manere illos debet, ut testimonium quod sciunt jurati dicant.

II. Quòd si noluerint, & falsum testimonium praebuerint, & hoc adprobatum fuerit, unusquisque de illis tribus testibus quindecim solidis multetur.

LI. *De eo qui Grafionem ad res alienas invitat.*

I. Si quis judicem fiscalem ad res alienas injuste tollendas, antequam ei fidem fecerit, aut ad strudem admallatum habuerit, invitare praesumpserit, quinquaginta solidis multetur.

II. Quòd si quis iudex fiscalis amplius quam lex Ripuaria continet tulerit, quinquaginta solidis multetur.

LII. *De re praestata.*

Si quis rem suam alij praestiterit, & placitum indixerit, quòd si super placitum rem praestitam retinere praesumpserit, quindecim solidis multetur.

LIII. *De eo qui Grafionem interfecerit.*

I. Si quis judicem fiscalem, quem Co-

mitem vocant, interfecerit, sexcentis solidis multetur.

II. Quòd si regius puer, vel ex tabulario, ad eum gradum ascenderit, trecentis solidis multetur.

LIV. *De corporibus expoliatis.*

I. Si quis autem hominem mortuum antequam sepeliatur expoliaverit, si interrogatus confessus fuerit, sexaginta solidis multetur. Si autem negaverit, & postea convictus fuerit, centum solidis cum delatura multetur, aut cum sex juret.

II. Si quis mortuum effodere praesumpserit, ducentis solidis multetur, aut cum duodecim juret.

LV. *De Rachinburgis legem dicentibus.*

Si quis causam suam prosequitur, & Rachinburgij inter eos secundum legem Ripuariam dicere noluerint, tunc ille in quem sententiam contrariam dixerint, dicat: *Ego vos tangam ut mihi legem dicatis.* Quòd si dicere noluerint, & postea convicti fuerint, unusquisque eorum quindecim solidis multetur. Similiter & ille qui Rachinburgus recede dicentibus non adquireverit.

LVI. *De alodibus.*

I. Si quis absque liberis defunctus fuerit, si pater matèrque superflites fuerint, in hereditatem succedant.

II. Si pater matèrque non fuerint, frater & soror succedant.

III. Si autem nec eos habuerit, tunc foror matris patrisque succedant. Et deinceps usque ad quintum geniculum, qui proximus fuerit, in hereditatem succedat. Sed dum virilis sexus extiterit, femina in hereditatem aviaticam non succedat.

LVII. *De libertis à domino ante Regem dimissis.*

I. Si quis libertum suum per manum propriam seu per alienam in praesentia Regis secundum legem Ripuariam ingenium dimiserit per denarium, & ejusdem rei chartam acceperit, nullatenus eum permittimus in servitium inclinare, sed sicut reliqui Ripuarij liber permaneat.

II. Sed si quis ei postmodum contrarius extiterit quòd cum quis incito ordine ingenium dimisisset, & ipse cum gladio suo hoc studeat defendere. Aut si auctorem habuerit, auctor cum legibus ex hoc eum adducat. Aut si legibus eum non potuerit defendere, ad partem Regis ducentis solidis culpabilis iudicetur, & ad partem ejus cujus servum incito ordine à jugo servitutis absolvere nititur, qua-

draginta quinque solidis multetur, & de omnibus rebus quas ei condonavit alienus existat.

III. Si autem se defensaverit, liber permaneat, & ille qui eum voluit inservire ducentis solidis Regi, quadraginta quinque illi qui defensatur, culpabilis judicetur.

IV. Si autem homo denariatus absque liberis discesserit, non alium nisi fiscum nostrum heredem relinquat.

LVIII. *De tabulariis.*

Regino lib.
I. cap. 40 f.

I. Hoc etiam jubemus, ut qualiscumque Francus Ripuarius seu tabularius servum suum pro animæ suæ remedio seu pro pretio secundum legem Romanam libertare voluerit, ut in Ecclesia coram Presbyteris, Diaconibus, seu cuncto clero & plebe, in manu Episcopi servum cum tabulis tradat, & Episcopus Archidiaconum jubeat ut ei tabulas secundum legem Romanam, qua Ecclesia vivit, scribere faciat, & tam ipse quam & omnis procreatio ejus liberi permaneant, & sub tuitione Ecclesie consistant, vel omnem redditum status aut servitium tabularij eorum Ecclesie reddant. Et nullus tabularius denarium ante Regem presumat jactare. Quod si fecerit, ducentis solidis culpabilis judicetur, & nihilominus ipse tabularius & procreatio ejus tabularij persistant, & omnes redditus status eorum ad Ecclesiam reddant, & non aliubi nisi ad Ecclesiam, tibi relaxati sunt, mallum teneant.

II. Quod si quis tabularium seu ecclesiasticum hominem contra Episcopum defensare voluerit, sexaginta solidis culpabilis judicetur, & insuper hominem cum omnibus rebus suis Ecclesie restituat. Quia illicitum ducimus, quod Ecclesie concessimus, iterum ab Ecclesie revocare.

III. Nemo servum ecclesiasticum absque Vicario libertum facere presumat.

IV. Tabularius autem qui absque liberis discesserit, nullum alium nisi Ecclesiam relinquat heredem.

V. Quod si quis tabulas Episcoporum manibus seu Clericorum roboratas inrumperere voluerit, tunc Archidiaconus cum testibus qui tabulas roboraverunt, ante Episcopum vel Regem accedat, ut testes quod sciunt dicant. Quod si ille qui causam prosequitur, adquiescere noluerit, tunc tabulae in praesentia judicis perforantur, & Archidiaconus in praesente sacramento fidem faciat & sibi septimus super noctes septem conjuret cum ipsis testibus qui tabulas conscripserunt quod

ipse tabularius secundum legem Romanam legitime fuisset ingenuus relaxatus. Et tunc ille qui causam prosequitur in praesente confringatur ut se ante judicem repraesentet, & ad partem Ecclesie centum solidis culpabilis judicetur, & unicuique de testibus quinddecim solidis culpabilis judicetur, & Archidiacono quadraginta quinque solidis culpabilis judicetur, & nihilominus tabulae stabiles permanent.

LXXRII
PVARIO-
RYM.

VI. Quod si Archidiaconus ista adimplere contempserit, & auctorem suum, qui eum ingenuum dimisit, non invenerit, tunc tabularium ipse Archidiaconus cum quadraginta quinque solidis & cum omnibus rebus suis proprio domino studeat restituere, & unusquisque de testibus quinddecim solidis culpabilis judicetur.

VII. Quod si auctor dimissionis eum ingenuum fecerit, causam qui prosequitur similem multam sustineat sicut superius scribere iussimus, & insuper ab Ecclesie liminibus repellatur usque dum proprio domino ipse satisfaciat.

VIII. Quod si quis tabularium ex servo alieno facere praesumpserit, tunc ille cujus servus est super eum manum mittere debet. Et si tabularius est, vel regius seu Romanus homo qui hoc facit, super septem noctes, si Francus, super quatuordecim de manu in manum ambulare debet, quamvis multae venditiones ex illo factae fuissent, usque dum ad eam manum veniat quae eum ingenuum dimisit. Et tunc ex eo iudicium superius comprehensum adimpleatur.

IX. Si autem tabularius ancillam regiam aut ecclesiasticam seu ancillam tabularij in matrimonium sibi sociaverit, ipse cum ea servus permaneat. Si autem tantum mœchatus fuerit, octavo dimidio solido culpabilis judicetur, aut cum sex juret. Quod si tabularia hoc fecerit, ipsa & generatio ejus in servitium inclinentur.

X. Si autem tabularius ancillam Ripuariam acceperit, non ipse, sed generatio ejus serviat.

XI. Si autem ecclesiasticus, Romanus, vel regius homo ingenuam Ripariam acceperit, aut si Romana, vel regia, seu tabularia ingenuum Riparium in matrimonium acceperit, generatio eorum semper ad inferiora declinetur.

XII. Quod si quis hominem regium tabularium tam baronem quam feminam de mundeburde Regis abstulerit,

L X R I -
D Y A R I O -
R V M .

sexaginta solidis culpabilis iudicetur.

XIII. Similiter & ille qui tabulariam vel ecclesiasticam feminam seu baronem de mundeburde Ecclesie abstulerit, sexaginta solidis culpabilis iudicetur, & nihilominus generatio eorum ad mundeburdem Regis seu Ecclesie revertatur.

XIV. Si autem Ripuarius ancillam Regis seu ecclesiasticam vel ancillam tabulariam sibi sociaverit, non ipse, sed procreatio eius serviat.

XV. Si autem Ripuarius ancillam Ripuarij in matrimonium acceperit, ipse cum ea in servitio perseveret.

XVI. Similiter & si Ripuaria hoc fecerit, ipsa & generatio eius in servitio perseverent.

XVII. Si autem ingenuus cum ancilla mechatus fuerit, quindecim solidis culpabilis iudicetur. Si autem servus hoc fecerit, tribus solidis culpabilis iudicetur, aut castretur.

XVIII. Quod si ingenua Ripuaria servum Ripuarium secuta fuerit, & parentes eius hoc contradicere voluerint, offeratur ei à Rege seu à Comite spata & conucula. Quod si spatam acceperit, servum interficiat. Si autem conuculam, in servitio perseveret.

XIX. Hoc etiam constituimus, ut nulum hominem regium, Romanum, vel tabularium interpellatum in iudicio non tangant, & nec alsaccia requirant. Et si in prasente legitime mallatus fuerit, ea verba commemoret, & non ei sic ut Ripuario ante altare verba commemoret.

XX. Servi autem Regis vel Ecclesiarum non per actores, sed ipsi pro semetipsis in iudicio respondeant, & sacramenta absque tangano conjurent.

XXI. Si autem homo regius homini regio vel ecclesiastico sacramento fidem fecerit, super septem noctes conjuret: si Ripuario, super quatuordecim noctes. Similiter & Ripuarius ei faciat.

LIX. De venditionibus.

I. Si quis alteri aliquid vendiderit, & emptor testamentum venditionis accipere voluerit, in mallo hoc facere debet, & pretium in prasente tradat, & rem accipiat, & testamentum publice conscribatur. Quod si parva res fuerit, septem testibus hmetur: si autem magna, duodecim roboretur.

II. Et si quis in posterum hoc refragari vel falsare voluerit, à testibus convincatur, aut Cancellarius cum sacramenti in-

terpositione cum simili numero quorum roboratum est, idoneum confirmet.

III. Quod si charta in iudicio perforata idonea fuerit, tunc ille qui causam prosequitur, dupla repetitione culpabilis iudicetur, & insuper ad partem Cancellarij quadraginta quinque solidis culpabilis iudicetur, & unicuique de testibus quindecim solidis culpabilis iudicetur, & ipsum testamentum involatum perseveret. Si autem testamentum falsatum fuerit, tunc ille qui causam prosequitur, rem quam repetit cum sexaginta solidis recipiat, & insuper Cancellario pollex dextera auferatur, aut eum cum quinquaginta solidis redimat, & unusquisque de testibus quindecim solidis mulctetur.

IV. Quod si ille qui causam sequitur manum Cancellarij de altari traxerit, aut ante ostium basilice manum posuerit, tunc ambo constringantur ut se super quatuordecim noctes seu super quadraginta ante Regem representare student pugnaturi.

V. Si autem Cancellarius mortuus fuerit, tunc ei liceat, qui rem comparavit, cum tribus chartis, quas ipse Cancellarius scripsit, absque pugna chartam suam super altario positam idoneare.

VI. Quod si venditor vel heredes sui supervixerint, ipsi testamentum defendere debent, aut multam incurrere.

VII. Quod de venditione conscriptimus, hæc & de donatione constituimus. Hoc autem constituimus, ut quicumque in causa victor extiterit, semper iudicium conscriptum accipiat, aut testes.

VIII. Si quis in iudicio interpellatus chartam præ manibus habuerit, nulla ei malo ordine invasio requiratur: quia dum interpellatur, respondeat ad interrogationes, & sine tangano loquatur, & dicat: *Non malo ordine, sed per testamentum, hoc teneo.*

IX. Filiis autem aut filiabus super duodecim solidos uni plusquam alteri nihil condonare vel conscribere permittimus. Quod si quis fecerit, irritum habeatur.

LX. De traditionibus & testibus adhibendis.

I. Si quis villam aut vineam vel quamlibet possessiunculam ab alio comparaverit, & testamentum accipere non poterit, si mediocris res est, cum sex testibus, & si parva, cum tribus, quod si magna, cum duodecim ad locum traditionis cum totidem numero pueris accedat, & sic eis presentibus pretium tradat, & possessionem accipiat, & unicuique de parvulis

alapas donet, & torqueat aurículas, ut ei in postmodum testimonium præbeant. Si autem testes non potuerit congregare ut ei testimonium præbeant, tunc rem suam cum sex sive cum septem cum sacramenti interpositione sibi studeat evindicare.

II. Si quis consortem suum quantumcumque superpriserit, cum quindecim solidis restituat.

III. Si autem infra testamentum Regis aliquid invaserit, aut cum sex juret quòd infra terminationem testamenti nihil invaserit, aut cum sexaginta solidis omnem redditionem restituat.

IV. Si autem ibidem infra terminationem aliqua indicia sua arte, vel butina, aut mutuli factæ exstiterint, ad sacramentum non admittatur, sed in præsentem cum legis beneficio cogatur restituere.

V. Quòd si extra marcham in sortem alterius fuerit ingressus, iudicium comprehensum compellatur adimplere.

VI. Quòd si testamentum Regis absque contrario testamento falsum clamaverit, non aliunde nisi de vita componat.

VII. Quòd si duo testamenta Regum de una re extiterint, semper prior duplicem sortiatur portionem.

VIII. Quòd si quis de Ecclesia aliquid vi abstulerit, cum supra scripta lege in triplum restituat.

LXI. *De libertis secundam legem Romanam.*

I. Si quis servum suum libertum fecerit & civem Romanum, portasque apertas conscripserit, si sine liberis discesserit, non alium nisi fiscum nostrum habeat heredem.

II. Quòd si aliquid criminis admiserit, secundum legem Romanam iudicetur. Et qui eum interfecerit, centum solidis multetur.

III. Quòd si dominus ejus eum ante Regem denariatum facere voluerit, licentiam habeat.

LXII. *De homine qui servum tributarium facit.*

I. Si quis servum suum tributarium aut litum fecerit, si quis eum interfecerit, triginta sex solidis culpabilis iudicetur.

II. Quòd si denariam eum facere voluerit, licentiam habeat. Et tunc ducentos solidos valeat.

LXIII. *De homine in hoste occiso.*

I. Si quis hominem in hoste interfecerit, triplici vveregildo culpabilis iudicetur.

II. De furto similiter.

LXIV. *De homine in domo propria occiso.*

Si quis hominem in domo propria cum hariraida interfecerit, auctor facti triplici vveregildo multetur, & tres priores nonaginta solidis culpabiles iudicentur. Et quanti ei sanguinem fuderint, unusquisque vveregildo eum componat. Et quantumcumque post auctorem sanguinis effusores vel post tres priores fuerint, unusquisque quindecim solidis multetur: & quicquid ibi talaverint, restituat.

LXV. *De eo qui bannam non adimplet.*

I. Si quis legibus in utilitatem Regis, sive in hoste, seu in reliquam utilitatem bannitus fuerit, & minime adimpleverit, si aegritudo eum non detenerit, sexaginta solidis multetur.

II. Si autem Romanus aut ecclesiasticus vel regius homo hoc fecerit, unusquisque contra auctorem suum triginta solidis culpabilis iudicetur.

III. Si quis autem legatarium Regis vel ad Regem seu in utilitatem Regis pergentem hospitio suscipere contempserit, nisi emunitas Regis hoc contradixerit, sexaginta solidis culpabilis iudicetur. Aut si regius, Romanus, aut ecclesiasticus homo hoc fecerit, unusquisque contra auctorem suum triginta solidis multetur.

LXVI. *De sacramento.*

I. Si quis Ripuarius sacramento fidem fecerit, super quatuordecim noctes sibi septimus seu duodecimus vel septuagesimus secundus cum legitimo termino noctium studeat conjurare. Si autem contentio orta fuerit quòd sacramentum in die placito non conjurasset, tunc cum tertia parte juratorum suorum adfirmare studeat, aliquibus à dextris seu à sinistris stantibus. Sin autem nec sic fatifecerit, tunc secundum præsentiam iudicis vel secundum terminationem sextam juratorum suorum cum dextera armata tam prius quam posterius sacramentum in præsentia iudicis confirmare studeat. Quòd si verbis non dixerit, omnem repetitionem cum legis beneficio studeat reformare, & unusquisque de juratoribus quindecim solidis culpabilis iudicetur. Si autem contradixerint, iudicium accipiant.

II. Si autem regius, Romanus, aut ecclesiasticus taliter egerit, cum legitimo numero similiter studeat implere, aut legitimam solutionem restituat.

LXVII. *De eo qui filium non relinquit.*

I. Si quis moriens debitosus, aut testamenta venditionis seu traditionis aliqua

LXXI-
RVARIO-
RVM.

LEX RI-
PARIORUM.

fecerit, si filios aut filias non reliquerit, quicumque de parentibus suis quantum unus solidus valet in hereditatem acceperit, vel cui vveregildus ejus, si interfectus fuisset, legitime obveniebat, omne debitum per ipsum solvi judicatur, & omne factum ejus idoneare studeat, aut culpam incurrat.

II. Si quis autem post fidem factam sacramenti in hostem bannitus fuerit, si non perrexerit, post quadraginta noctes, si autem perrexerit, post armorum positionem super quatuordecim noctes conjurare studeat.

III. Quod si sacramentum ille qui profecquitur non pronuntiaverit, ipse qui placitavit ante annum revolutum vel septem noctes sacramentum suum coram testibus offerat, & conjurare studeat, & deinceps innocens habeatur.

IV. Si autem non adimpleverit, omnem repetitionem cum legis beneficio restituat.

V. Si quis pro hereditate vel pro ingenuitate certare coeperit post malo ordine, cum sex in Ecclesia conjuret, & cum duodecim ad stappulum Regis in circulo & in hasla, hoc est, in ramo, cum verborum contemplatione conjurare studeat. Si non adimpleverit, cum legis beneficio restituat. Aut si quis eum contra prendere voluerit, aut cum armis suis se defendere studeat ante Regem, aut omnem repetitionem cum legis beneficio restituat.

LXVIII. *De osse super viam sonante, vel absque effusione sanguinis.*

I. Si quis in capite vel in quocunque libet membro plagatus fuerit, & os exinde exierit, quod super viam duodecim pedum in scuto factum sonaverit, triginta sex solidis factus ei culpabilis judicetur.

II. Si autem plura ossa exierint, pro unoquoque osse sonante solidus addatur.

III. Quod si factum negaverit, quod talis plaga non fuerit, in quantum confessus fuerit solvat, & de reliquo cum sex juret. Aut si non dixerit verbum, tam ipse quam conjuratores sui, qui jurare ceperunt, cum quindecim solidis restituant.

IV. Quod si quis absque effusione sanguinis in quocunque libet membro os fregerit, octodecim solidis culpabilis judicetur, aut cum sex juret quod os fractum non fuisset, & tunc unum solidum componat.

VI. Quod si quis absque effusione san-

guinis alium brachio, pede, oculo, auditu, mucatu, digito, vel quocunque libet membro mancaverit, sic eum componat ac si cum gladio ipsum debilitasset.

LXIX. *De eo qui Regi infidelis extiterit.*

I. Si quis homo Regi infidelis extiterit, de vita componat, & omnes res ejus fisco censcantur.

II. Si autem quis proximum sanguinis interfecerit, vel incestum commiserit, exilium sustineat, & omnes res ejus fisco censcantur.

LXX. *De homine à ligno interfecto.*

I. Si quis homo à ligno seu aliquolibet manufactile fuerit interfectus, non solvatur, nisi forte quis auctorem interfectionis in usus proprios adsumpserit, tunc absque fredo culpabilis judicetur.

II. Si quis autem fossam vel puteum fecerit, seu pedicam vel balistam incaute posuerit, & ibidem hominem vel pecus debilitaverit vel interfecerit, omne compositione, sicut lex continet Ripuaria, culpabilis judicetur. Aut si negaverit, cum legitimo numero juret.

III. Quod si in sepe animal impalaverit, & ipsa sepe mentonalis non fuerit, dominus sepe interfectionis seu debilitatis reus culpabilis judicetur.

IV. Si autem virga deforis sepe incaute missa fuerit, & aliquid interfecerit, solvatur. Si autem de intus sepe se in virga impalaverit, non est solvendum.

V. Quod si quis in sepe vel in quocunque libet periculo res alienas invitas minaverit, & ibidem interfecta vel debilitata fuerint, similes restituat, aut cum sex juret quod hoc non fecisset.

LXXI. *De festuca intercurrente.*

De quacunque causa festuca intercesserit, lacina interdicatur se cum sacramento idoneare.

LXXII. *De homine intertiato vel pecore mortuo.*

I. Si quis hominem intertiaverit, & infra placitum mortuus fuerit, in quadrivio cum retorta in pede sepeliatur, & ibidem ad diem placitus cum testibus accedat, & cum ipsis sex qui eum sepelire viderunt in haraho conjuret quod ibidem ipse intertiatus absque interfectione hominum, pecudum, vel alterius rei, nisi communi morte consumptus sepultus jaceat, & ipsam retortam in pede habeat, & per ipsam retortam super ipso sepulchro semper de manu in manum ambulare debet usque dum ad eam manum veniat que eum inlicito

cito ordine vendidit vel furavit. Quòd si ita non fecerit, capitale & delatura cum legis beneficio seu cum furto culpabilis iudicetur.

II. Si autem ei fuga lapsus fuerit, si infra ducatum, super quatuordecim noctes, si extra ducatum, super quadraginta noctes, quòd si extra regnum, super octuaginta placitus ei concedatur. Quòd si infra placitum eum repræsentare non poterit, capitale & delatura seu furto vel legis beneficio culpabilis iudicetur.

III. Si autem eum interfecerit, nisi in quadrivio cum retorta sepultus, ipse capitale & delatura cum furto seu cine vverdunia vel legis beneficio culpabilis iudicetur.

IV. Si autem aliquid culpæ commiserit dum intertiatum est, ipse de hoc culpabilis iudicetur qui eum eo tempore post se retinuit.

V. Si homo commendatus vel fugitivus defunctus fuerit, similiter in quadrivio cum retorta sepeliatur. Quòd si ita non fecerit, ipse qui eum post se retinuit, pretium rei cum legis beneficio culpabilis iudicetur.

VI. Si autem animal intertiatum infra placitum mortuum fuerit, tunc ille qui causam profectur cum testibus memorare debet qualiter adpretiatum fuerit, & ille super quem intertiatum, corio cum capite decorticato in presentia iudicis auctorem suum offendere debet. Quòd si auctor receperit, tantum solidum unum de cine vverdunia pro corio restituat.

VII. Quòd si animal vivum fuerit, sed debilitatum vel macilentum, quantum eo tempore adpretiatum fuerit, sic de cine vverdunia restituat. Si autem sanum vel immaculatum restituerit, tunc omne pretium suum recipiat.

VIII. Quòd si furto ablatum fuerit, tunc ille super quem intertiatum fuerit, capitale & delatura cum furto culpabilis iudicetur.

IX. Vestimenta autem seu his similia absque probabili signo intertiate prohibemus.

LXXIII. De homine legato absque iudicio dimisso.

I. Si quis ingenuus Ripuarius furem ligaverit, & eum absque iudicio Principis solvere præsumperit, sexaginta solidis culpabilis iudicetur.

II. Si quis eum per vim tulerit, sexaginta solidis culpabilis iudicetur.

Tom. I.

III. Si autem ligatus fuga lapsus fuerit, & hoc cum sex juraverit quòd absque ejus voluntate fuga lapsus fuisset, innocens habeatur.

LEX RI-
PUARIORUM.

IV. Si autem cui commendatus fuerit fuga evaserit, sexaginta solidis culpabilis iudicetur.

LXXIV. Ut nullus cum servo traditionem vel commutationem faciat.

Hoc autem constituimus, ut nullus cum servo alieno negotium faciat vel commutationem facere non præsumat, nec ei ullam commendationem vel traditionem faciat, nec à servo quisquam commendatam vel traditam rem recipiat. Si quis autem post hanc diffinitionem servo aliquid commendare præsumperit, nihil recipiat, & dominus ejus de hoc innocens habeatur. Similiter de puero vel de muliere alterius constituimus.

LXXV. De re propria vel secuta.

Si quis caballum, hominem, vel quamlibet rem in via propserit, aut eum secutus fuerit, per tres marcas ipsum ostendat, & sic postea ad Regis stappulum ducat. Sin autem aliter egerit, fur iudicandus est. Quòd si quis latroni aliquid tulerit, similiter faciat.

LXXVI. De materiamine vel lignis furatis.

Si quis Ripuarius in silva communi seu Regis vel alicujus locata materiame vel ligna fissa abstulerit, quindecim solidis culpabilis iudicetur. Sic de venationibus vel de piscationibus; quia non res possessa est, sed de ligno agitur. Aut si negaverit, cum sex juret.

LXXVII. De homine furbattudo.

Si quis hominem super rebus suis comprehenderit, & eum ligare voluerit, aut super uxorem, seu super filiam, vel his similibus, & non prævaluerit ligare, sed colpus ei excesserit, & eum interfecerit, coram testibus in quadrivio in elida eum levare debet, & sic quadraginta seu quatuordecim noctes custodire, & tunc ante iudicem in haraho conjuret quòd eum de vita forfactum interfecisset. Sin autem ista non adimpleverit, homicidij culpabilis iudicetur. Aut si negaverit, cum legitimo numero juret quòd hoc non fecisset.

LXXVIII. De eo qui furem in domo receperit.

Si quis furem in domo receperit, vel ei hospitium seu victum præstiterit, dum res alienas furatus fuerit, ipse similis furi culpabilis iudicetur, aut cum sex juret quòd eum nec celasset nec in domo pavisset.

D

LXXVII
VARTIO
LVII.LXXIX. *De homine penduto & ejus hereditate.*

Si quis homo propter furtum comprehensus fuerit, & legitime superjuratus, & iudicio Principis pendutus, vel in quocunque liber patibulo vitam finierit, omnes res ejus heredes possideant, excepto capitale & delatura in locum restituant.

LXXX. *De via lacinia.*

Si quis Ripuarius ingenuum Ripuarium de via sua obstaverit, quindecim solidis culpabilis iudicetur, aut cum sex juret quod ei viam suam cum armis nunquam contradixisset.

LXXXI. *Ut parvulus non respondeat ante quindecim annos.*

Si quis homo Ripuarius defunctus fuerit, vel interfectus, & filium reliquerit, usque ad quintum decimum annum plenum nec causam prosequatur nec in iudicio interpellatus responsum reddat. Quindecimo autem anno aut ipse respondeat, aut defensorem eligat. Similiter & filia.

LXXXII. *De damno in messe vel in clausura.*

I. Si quis Ripuarius in messe aliena vel in quacunque libet clausura damnum fecerit, aestimatione damni culpabilis iudicetur. Si autem negaverit, & convictus fuerit, capitale cum furto & delatura culpabilis iudicetur.

II. Si quis peculium alienum in messe adprehensum ad parvicum minare non permisit, quindecim solidis culpabilis iudicetur, aut cum sex juret quod hoc non fecisset.

LXXXIII. *De maleficio.*

I. Si quis vir seu qua mulier Ripuaria per venenum, seu per aliquod maleficium aliquem perdidit, vveregildum componat.

II. Si autem mortuus non fuerit, & varietatem seu debilitatem probabilem ex hoc in corpore habuerit, centum solidis culpabilis iudicetur, aut cum sex juret.

LXXXIV. *De Grafione in iuste invitato.*

Si quis Grafionem ad res alienas iniuste tendas invitaverit, quadraginta quin-

que solidos componat, & similem restituat.

LXXXV. *De corpore expoliato.*

I. Si quis corpus mortuum, priusquam sepeliatur, expoliaverit, centum solidis cum capitale & delatura multetur.

II. Si autem eum ex humo traxerit & expoliaverit, ducentis solidis cum capitale & delatura culpabilis iudicetur, vel vvargus sit, hoc est, expullus, usque dum parentibus satisfaciatur.

LXXXVI. *De caballo excorticato.*

I. Si quis caballum alterius mortuum seu quodcunque liber animal extra consilium domini sui excorticaverit, triginta solidis culpabilis iudicetur.

II. Si autem negaverit, & convictus fuerit, centum solidis cum capitale & delatura multetur.

LXXXVII. *De homine forbannito.*

Si quis hominem qui forbannitus est in domum recipere presumpserit, si Ripuarius est, sexaginta solidis, si regius, Romanus, vel ecclesiasticus, triginta solidis culpabilis iudicetur.

LXXXVIII. *Ut nemo munera in iudicio accipiat.*

Hoc autem consensu & consilio seu paterna traditione & legis consuetudine super omnia iubemus, ut nullus optimatum, major domus, domesticus, Comes, Grafio, Cancellarius, vel quibuslibet gradibus sublimatus, in provincia Ripuaria in iudicio residens, munera ad iudicium perventum non recipiat. Quod si quis in hoc deprehensus fuerit, de vita componat.

LXXXIX. *Ut iudices sive missi fiscales freda non exigant priusquam facinus componatur.*

Nec nullus iudex fiscalis de quacunque libet causa freda non exigat priusquam facinus componatur. Si quis autem per cupiditatem ista transgressus fuerit, legibus componatur. Fredam autem non illi iudici tribuat cui culpam commisit, sed illi qui solutionem recipit, tertiam partem coram testibus silco tribuat, ut pax perpetua stabilis permaneat. Amen.

EXPLICIT LEX RIPVARTORVM. DEO GRATIAS. AMEN.

78. De eo qui furem in domo receperit.
79. De homine pendato & ejus hereditate.
80. De via lacina.
81. Ut parvulus non respondeat ante quindecim annos.
82. De damno in messe vel in clausura.
83. De maleficio.
84. De Grafione injuste invitato.
85. De corpore exspoliato.
86. De caballo excorticato.
87. De homine forbannto.
88. Ut nemo munera in judicio accipiat.
89. Ut iudices sive Missi fiscales freda non exigant priusquam facinus componatur.

EXPLICIUNT CAPITULA.

INCIPIT LEX RIPVARIORVM.

I. De ictu ingenuorum.

Si quis ingenuus ingenuum ictu percussit, solido uno culpabilis judicetur. Si bis, duobus solidis. Si ter, tribus solidis culpabilis judicetur.

II. De sanguinis effusione.

Si quis ingenuus ingenuum percussit, ut sanguis exeat, terramque tangat, bis novem solidis culpabilis judicetur. Aut si negaverit, cum sex juret.

III. De ossi fracto.

Si quis ingenuus ingenuo in quolibet membro os fregerit, xxxvi. solidis culpabilis judicetur, aut cum sex juret.

IV. De puncto.

Si quis ingenuus alterum transpuncerit, aut infra costas plagaverit, xxxvi. solidis culpabilis judicetur, aut cum sex juret.

V. De debilitatibus.

I. Si quis ingenuus ingenuo auriculam excusserit, ut audire non possit, centum solidis culpabilis judicetur. Si autem auditum non perdidit, quinquaginta solidos componat.

II. Si nasum excusserit, ut mucate non possit, centum solidis culpabilis judicetur. Si mucare praevalet, quinquaginta solidos componat.

III. Si quis ingenuus ingenuo oculum excusserit, centum solidis culpabilis judicetur. Si visus in oculo restiterit, ita ut videre possit, quinquaginta solidis culpabilis judicetur.

IV. Si manum excusserit, centum solidis culpabilis judicetur. Si manus ibidem manca pependerit, quinquaginta solidos componat.

V. Si quis ingenuus ingenuo pollicem excusserit, quinquaginta solidis culpabilis judicetur. Quod si pollex ibidem mancus pendiderit, viginti quinque solidis culpabilis judicetur.

VI. Sic in omni mancatione, si membrum mancum pendiderit, medietatem componat quam componere debuerat si ipsum membrum abscissum fuisset.

VII. Si secundus digitus, unde sagittatur, excussus fuerit, triginta sex solidis componatur.

VIII. Si quis ingenuus ingenuo pedem excusserit, centum solidos componat. Si pes mancus ibidem pendiderit, quinquaginta solidis culpabilis judicetur.

IX. Si articulum qualemcunque amputaverit, triginta sex solidis culpabilis judicetur.

X. Ista omnia si negaverit, cum sex juret quod hoc non fecisset.

VI. De castratione.

Si quis ingenuus ingenuum castraverit, ducentis solidis culpabilis judicetur. Aut si negaverit, cum duodecim juret.

VII. De homicidio ingenuorum.

Si quis ingenuus hominem ingenuum Ripuarium interfecerit, ducentis solidis culpabilis judicetur. Aut si negaverit, cum duodecim juret.

VIII. De homicidiis servorum.

Si quis servum interfecerit, triginta sex solidis culpabilis judicetur, aut cum sex juret quod hoc non fecisset.

IX. De homicidiis hominum Regis.

Si quis hominem regium interfecerit, centum solidis culpabilis judicetur, aut cum duodecim juret.

X. De homicidiis hominum ecclesiasticorum.
I. Si quis hominem ecclesiasticum interfecerit, centum solidis culpabilis judicetur, aut cum duodecim juret.

II. Sic in reliqua compositione unde Ripuarius quindecim solidis culpabilis judicetur, regius & ecclesiasticus homo medietatem componat, vel deinceps quantumcunque culpa ascenderit.

LXXRI-
PVARIO-
XXV.XI. *De homicidiis eorum qui in trulle Regis sunt.*

I. Si quis cum interfecerit qui in trulle regia est, sexcentis solidis culpabilis iudicetur. Et quicquid ei fiet, similiter sicut de reliquo Ripuario in triplum componatur.

II. De occisione ejus, si negaverit, cum septuaginta duobus juret.

III. Si quis regio aut ecclesiastico homini de quacunque libet re forciam fecerit, & per vim tulerit, in triplum sicut reliquo Ripuario componat.

XII. *De homicidiis mulierum.*

I. Si quis feminam Ripariam interfecerit, postquam parturire coeperit, usque ad quadragesimum annum, sexcentis solidis culpabilis iudicetur. Aut si negaverit, cum septuaginta duobus juret. Et ubicunque sexcenti solidi accedunt, simili modo cum septuaginta duobus juret.

II. Si ille homo pauper fuerit, ut infirmus solvere non possit, per tres decessiones filiorum solvat.

XIII. *De homicidiis puellarum.*

Si quis puellam Ripariam interfecerit, ducentis solidis culpabilis iudicetur. Aut si negaverit, cum duodecim juret.

XVI. *De muliere ecclesiastica.*

I. Si quis feminam regiam aut ecclesiasticam parientem interfecerit, trecentis solidis culpabilis iudicetur, aut cum triginta sex juret.

II. Quod si puellam post quadragesimum annum interfecerit, ducentis solidis culpabilis iudicetur, aut cum duodecim juret.

XV. *De homine mordido.*

Si quis ingenuus ingenuum Riparium interfecerit, & eum cum ramo cooperuerit, vel in puteo seu in quocunque libet loco celare voluerit, quod dicitur mordidus, sexcentis solidis culpabilis iudicetur, aut cum septuaginta duobus juret.

XVI. *De captivo homine vel femina ingenua.*

Si quis ingenuus ingenuum Riparium extra solum vendiderit, & iterum eum ad solum non potuerit reducere, sexcentis solidis culpabilis iudicetur, aut cum septuaginta duobus juret. Et si eum in solum reduxerit, ducentis solidis culpabilis iudicetur. Quod & de femina ingenua similiter convenit observare.

XVII. *De incendio.*

I. Si quis hominem per noctem latenter incenderit, sexcentis solidis culpabilis iudicetur, & insuper damnum & delaturam

restituatur. Aut si negaverit, cum septuaginta duobus juret.

II. Si servus hoc fecerit, xxxvi. fol. culp. jud. & insuper damnum & delaturam restituatur. Aut si negaverit, dominus ejus cum sex juret.

XVIII. *De fonesti.*

I. Quod si ingenuus fonesti, id est, duodecim equas cum amissario, aut sex scrovas cum verre, vel duodecim vaccas cum tauro furatus fuerit, sexcentis solidis culpabilis iudicetur, & insuper capitale & delaturam restituatur. Quod si multi ingenui fuerint, sicut in omni furto constituimus, unusquisque sexcentis solidis culpabilis iudicetur, & insuper capitale & delaturam restituatur. Aut si negaverint, singuli cum septuaginta duobus jurent.

II. Quod si servus hoc fecerit, triginta sex solidis culpabilis iudicetur, & insuper capitale & delaturam restituatur. Et si mul-torum servi fuerint, unusquisque per semetipsum similiter faciat. Aut si negaverint, domini eorum cum sex jurent.

III. Si homo ecclesiasticus aut regius hoc fecerit, medietate compositionis Francorum culpabilis iudicetur. Aut si negaverit, cum triginta sex juret.

XIX. *De ictu servorum.*

I. Si ingenuus servum ictu percusserit, ut sanguis non exeat, usque ternos colpos, quod nos dicimus bunilegi, singulos solidos componat. Aut si negaverit, cum sex juret.

II. Si homo ecclesiasticus aut regius hoc fecerit, tribus solidis culpabilis iudicetur, aut cum sex juret.

III. Quod si servus homini regio aut ecclesiastico vel Franco hoc fecerit, per ternos ictus tres solidos componat. Aut si negaverit, dominus ejus cum sex juret.

XX. *De effusione sanguinis.*

I. Si servus ingenuo aut regio vel ecclesiastico homini sanguinis effusionem fecerit, quinto dimidio solido culpabilis iudicetur. Aut si negaverit, dominus ejus cum sex juret.

II. Similiter si ingenuus aut regius vel ecclesiasticus homo hoc fecerit, quinto dimidio solido culpabilis iudicetur, aut dominus ejus cum sex juret.

XXI. *De offe fracto servorum.*

Quod si ingenuus aut regius vel ecclesiasticus homo servo os frerit, novem solidis culpabilis iudicetur, aut dominus ejus cum sex juret.

XXII.

XXII. *De offe fracto ingenuorum à seruo.*

Quòd si seruus homini Franco aut Ripuario os fregit, dominus ejus triginta sex solidis culpabilis judicetur. Si autem regio aut ecclesiastico homini hoc fecerit, bis novem solidis culpabilis judicetur.

XXIII. *De iclu servorum in seruo.*

Quòd si seruus seruum icu uno vel duobus seu tribus percusserit, nihil est. Sed tamen, propter pacis studium, tremissem, id est, quatuor denarios, componat.

XXIV. *De sanguinis effusione servorum à seruo.*

Si autem seruus seruo sanguinis effusionem fecerit, tertio dimidio solido culpabilis judicetur.

XXV. *De offe fracto servorum à seruo.*

Si os ei fregit, quinque solidis culpabilis judicetur.

XXVI. *De debilitatibus servorum.*

Quòd si oculum, auriculam, nasum, manum, pedem excusserit, bis novem solidis dominus ejus culpabilis judicetur.

XXVII. *De castratione servorum.*

Si autem eum castraverit, triginta sex solidis culpabilis judicetur, aut cum sex juret.

XXVIII. *De interfecione servorum à seruo.*

Si autem seruus seruum interfecerit, dominus ejus triginta sex solidis culpabilis judicetur, aut cum sex juret quòd seruus ejus hoc non fecisset.

XXIX. *De furto servorum.*

Quòd si seruus furtum fecerit, dominus ejus triginta sex solidis culpabilis judicetur, excepto capitale & delaturam restituat.

XXX. *De interpellatione servorum.*

I. Quòd si quis in iudicio pro seruo interpellatus fuerit, si seruus talis non fuerit unde dominus ejus de fiducia securus esse possit, dominus ejus in iudicio pro eo interrogatus respondeat & sine tangano loquatur, & dicat: *Ego ignoro utrum seruus meus culpabilis an innocens de hoc extiterit. Propterea cum secundam legem Ripuariam super quatuordecim noctes ad ignem represento.* Et sic de ejus presentia cum festuca fidem faciat. Quòd si seruus in ignem manum miserit, & læsam tulerit, dominus ejus, sicut lex continet, de furto servi culpabilis judicetur.

II. Quòd si seruus, quando dominus interpellatus fuerit, infra ducatum fuga lapsus fuerit, supra quatuordecim noctes aut ipsum representent, aut pro eo faciat rationem. Quòd si postquam eum ad ig-

Tom. I.

nem adplicuerit, fuga lapsus fuerit, ad placitum veniens cum tribus testibus in haraho conjuret quòd seruus ille, quem ad ignem representare debuerat, extra ejus voluntatem fuga lapsus sit, & sic denuo placitus ei concedatur, ut super quatuordecim seu super quadraginta noctes eum representare studeat, aut ipse in rem respondeat.

XXXI. *De homine ingenuo representando.*

I. Quòd si homo ingenuus in obsequio alterius inculpatus fuerit, ipse qui eum post se eodem tempore retinuit, in presentia judicis similiter, sicut superius comprehensum est, representare studeat, aut in rem respondere.

II. Quòd si eum non representaverit, tale damnum incurrat quale ille sustinere debuerat qui in ejus obsequio est inculpatus.

III. Hoc autem constituimus, ut infra pagum Ripuarium tam Franci, Burgundiones, Alamanni, seu de quacunque natione commoratus fuerit, in iudicio interpellatus, sicut lex loci continet ubi natus fuerit, sic respondeat.

IV. Quòd si damnatus fuerit, secundum legem propriam, non secundum Ripuariam, damnum sustineat.

V. Quòd si in provincia Ripuaria juratores invenire non potuerit, ad ignem seu ad sortem se excusare studeat.

XXXII. *De manire.*

I. Si quis legibus ad mallum manitus fuerit, & non venerit, si eum funnis non detenerit, quindecim solidis culpabilis judicetur. Ille verò qui alium mannit, & ipse non venit, similiter quindecim solidis culpabilis judicetur.

II. Si autem manitus fuerit ad secundum mallum, aut ad tertium, seu ad quartum, vel quintum, usque ad sextum venire distulerit, pro unoquoque mallo, si ille qui eum mannit, cum tribus Rachinburgiis in haraho conjuraverit quòd legitime manitus fuerit, quindecim solidis culpabilis judicetur.

III. Quòd si ad septimum mallum non venerit, tunc ille qui eum mannit, ante Comitum cum septem Rachinburgiis in haraho jurare debet quòd eum ad strudem legitimam admallatum habet, & sic iudex fidealis ad domum illius accedere debet, & ei tribuere qui eum interpellavit, hoc est, septem Rachinburgiis, unicuique quindecim.

LEX RI-
PARIORUM.

Lib. 117.
Capitular.
c. 45. & lib.
VI. c. 111.

LXXRI-
FVARIO-
XVM.

cim solidos, & ei qui causam prosequitur, quadraginta quinque.

IV. Quod si ipsam strudem contradicere voluerit, & ad januam suam cum spata tracta accesserit, & eam in porta sive in poste posuerit, tunc iudex fidejussores ei exigat ut se ante Regem presentet, & ibidem cum armis suis contra contrarium suum se studeat defendere.

XXXIII. *De interitare.*

I. Si quis rem suam cognoverit, mittat manum super eam. Et si ille super quem intertatur, tertiam manum querat, tunc in presente ambo conjurare debent cum dextera armata, & cum sinistra ipsam rem teneant. Vnus juret quod in propriam rem manum mittat, & alius juret quod ad eam manum trahat qui ei ipsam rem dedit. Et si infra ducatum est, super quatuordecim noctes auctorem suum representet. Si foris ducatum, super quadraginta. Si autem extra regnum, super octuaginta ad Regis stapplum, vel ad eum locum ubi mallus est, auctorem suum in presente habeat.

II. Quod si eum ibidem habere non poterit, sibi septimus in haraho conjuret quod eum ibidem legibus mannum habuisset, & sibi ab alio homine ipsa res tradita non fuisset. Sic ei placitum super quatuordecim seu super quadraginta vel octuaginta noctes detur, ut cine vverdu-niam suam in presentia testium recipiat, & ei qui rem suam intertavit, probabiliter ostendat. Et tunc ipse de furto securus sit, & ille qui intertavit, furtum & delaturam ab eo requirat qui solvere cepit.

III. Quod si auctor suus venerit, & rem intertatum recipere renuerit, tunc ille super quem intertata est capitale & delaturam atque furtum solvere studeat.

IV. Quod si in ipsa hora, quando res intertatur, responderit quod fordroneum suum nesciat, tunc in presente de sacramento sibi septima manu fidem faciat, & super quatuordecim noctes adjurare studeat quod auctorem vel casam seu postem januae auctoris sui nesciat, & ipsam rem sine damno reddat.

XXXIV. *De rapto ingenuarum mulierum.*

I. Si quis ingenuus homo ingenuam feminam rapuerit, bis centenis solidis noxius judicetur. Quod si tres ingenui cum ipso fuerint, unusquisque eorum sexaginta solidis noxius judicetur. Et quanti super illos quatuor fuerint, unusquisque

quindecim solidis noxius judicetur.

II. Quod si regius aut ecclesiasticus homo hoc fecerit, centum solidis culpabilis judicetur.

III. Similiter illi tres qui ei auxilium praebuerint, unusquisque triginta solidis culpabilis judicetur. Et quanti super hos fuerint, unusquisque octavo semisolido multetur.

IV. Quod si servus hoc fecerit, de vita componat.

XXXV. *De eo qui uxorem alienam tulerit.*

I. Si quis uxorem alienam tulerit vivo marito, ducentis solidis multetur.

II. Si quis cum ingenua puella moechatus fuerit, quinquaginta solidis culpabilis judicetur.

III. Si quis ingenuam puellam vel mulierem, qua in verbo Regis vel ecclesiastica est, accipere vel seducere praesumpserit, seu parentum voluntate de mundeburde abstulerit, sexaginta solidis culpabilis judicetur.

XXXVI. *De diversis interfessionibus.*

I. Si quis Ripuarius advenam Francum interfecerit, ducentis solidis culpabilis judicetur.

II. Si quis Ripuarius advenam Burgundionem interfecerit, centum sexaginta solidis culpabilis judicetur.

III. Si quis Ripuarius advenam Romanum interfecerit, centum solidis multetur.

IV. Si quis Ripuarius advenam Alamannum, seu Fresionem, vel Bajuvarium, aut Saxonem interfecerit, centum sexaginta solidis culpabilis judicetur.

V. Si quis Clericum interfecerit, juxta quod nativitas ejus fuit, ita componatur. Si servus, sicut servum. Si regius aut ecclesiasticus, sicut alium regium aut ecclesiasticum. Si litus, sicut litum. Si liber, sicut alium ingenuum cum ducentis solidis componat.

VI. Si quis Subdiaconum interfecerit, quadringentos solidos componat.

VII. Si quis Diaconum interfecerit, quingentos solidos componat.

VIII. Si quis Presbyterum ingenuum interfecerit, sexcentos solidos componat.

IX. Si quis Episcopum interfecerit, nongentos solidos componat.

X. Si quis partum in femina interfecerit, seu natum priusquam nomen habeat, centum solidis culpabilis judicetur. Quod si matrem cum partu interfecerit, septingentis solidis multetur.

XI. Si quis vvergeldum solvere debet,

Lib. III.
Capitular.
cap. 35.

bovem cornutum videntem & sanum pro duobus solidis tribuat, vaccam cornutam videntem & sanam pro uno solido tribuat, equum videntem & sanum pro sex solidis tribuat, equam videntem & sanam pro tribus solidis tribuat, spatam cum scogilo pro septem solidis tribuat, spatam absque scogilo pro tribus solidis tribuat, bruniam bonam pro duodecim solidis tribuat, helmam cum directo pro sex solidis tribuat, bainbergas bonas pro sex solidis tribuat, scutum cum lancea pro duobus solidis tribuat, acceptorem non domitum pro tribus solidis tribuat, commorfum gruarium pro sex solidis tribuat, acceptorem muratum pro duodecim solidis tribuat.

XII. Quòd si cum argento solvere contigerit, pro solido duodecim denarios, sicut antiquitus est constitutum.

XXXVII. *De dotibus mulierum.*

I. Si quis mulierem desponsaverit, quicquid ei per tabularum seu chartarum instrumenta conscripserit, perpetualiter inconvulsam permaneat.

II. Si autem per seriem scripturarum ei nihil contulerit, si virum supervixerit, quinquaginta solidos in dotem recipiat, & tertiam partem de omni re quam simul conlaboraverint sibi studeat evindicare, vel quicquid ei in morgangeba traditum fuerat, similiter faciat.

III. Quòd si ex his quæ conscripta vel tradita sunt simul consumpserint, nihil requirat.

XXXVIII. *De eo qui hominem innocentem ad Regem accusaverit.*

Si quis hominem innocentem ad Regem accusaverit, sexaginta solidis culpabilis judicetur.

XXXIX. *De eo qui ingenuæ mulieri manum vel brachium strinxerit.*

Si quis ingenuæ mulieri manum strinxerit, quindecim solidis culpabilis judicetur. Certè si super cubitum manum miserit, triginta solidis multetur.

XL. *De caballo extra consilium domini sui ascenso.*

Si quis caballum extra consilium domini sui ascenderit, triginta solidis culpabilis judicetur.

XLI. *De ligaminibus ingenuorum.*

I. Si quis ingenuus ingenuum ligaverit, & ejus culpam cum sex testibus in haraho non adprobaverit, triginta solidis culpabilis judicetur.

II. Si quis à contubernio probabiliter

Tom. I.

ligatus super res alienas fuerit, eum ad excusationem non permittimus.

III. Sed si unus homo cum satellitibus suis hominem ligaverit, aut ipsum excusare permittimus, aut proximus ejus, quòd innocens ligatus sit, cum sex juret.

XLII. *De venationibus.*

I. Si quis de diversis venationibus furaverit aliquid, & celaverit, seu & de piscationibus, quindecim solidis culpabilis judicetur. Quia non est hæc res possessa, sed de venationibus agitur.

II. Si quis cervum domitum vel cum triutis occiderit, aut furatus fuerit, non sicut de reliquis animalibus furtum exigitur, sed tantum quadraginta quinque solidis culpabilis judicetur.

III. Si autem in venatione non fuit, triginta solidis culpabilis judicetur.

XLIII. *De sepibus.*

Si quis verò tres virgas unde sepis ligatur, vel retortas unde sepis continetur, capulaverit, aut tres cambortas involaverit, seu in clausura aliena traugum ad transeundum fecerit, quindecim solidis multetur.

XLIV. *De eo qui in messe aliena cum carro transtulerit.*

Si quis per messem alienam cum carro vel carruca transtulerit, quindecim solidis multetur.

XLV. *De eo qui nesciente homine aliquam furtivam rem in domum illius introduxerit.*

Si quis nesciente homine furtivam rem in ejus possessionem introduxerit, & ibidem inventa fuerit, quadraginta quinque solidis culpabilis judicetur, vel quicquid ei damnum accesserit, aliud tantum restituat.

XLVI. *De quadrupedibus, si hominem occiderint.*

I. Si quis quadrupes hominem occiderit, ipse quadrupes qui eum interfecit in medietatem vveregildi suscipiatur, & aliam medietatem dominus quadrupedis solvere studeat absque fredo: quia quod quadrupes faciunt, fredo exinde non exigitur.

II. Quòd si quadrupes quadrupedem interfecerit, dominus quadrupedis quadrupedem mortuum vel debilem recipiat, & cum qui alium interfecerit, domino ejus, cujus quadrupes est interfecit, ipsum quadrupedem tribuat, & quantum interfecit vel debilis prius valuerat solvat.

C ij

LEX RI-
PVARIO-
RYM.

LXXRI-
PVARTO-
RYN.XLVII. *De vestigio minando.*

I. Si quis animal suum per vestigium sequitur, & tertio die in domo cujlibet vel in quolibet loco eum invenerit, liceat ei absque intertatio revocare.

II. Quòd si in domo fuerit, & ei scrutinium cuius est domus contradixerit, ut fur habeatur.

III. Quòd si ibidem violenter ingressus fuerit, quindecim solidis multetur, aut cum sex juret.

XLVIII. *De homine qui sine heredibus moritur.*

Si quis procreationem filiorum vel filiarum non habuerit, omnem facultatem suam in praesentia Regis, sive vir mulieri, vel mulier viro, seu cuiunque libet de proximis vel extraneis, adoptare in hereditatem vel adfatimi per scripturarum feriem, seu per traditionem, & testibus adhibitis, secundum legem Ripuariam licentiam habeat.

XLIX. *De adfatimire.*

Quòd si adfatimus fuerit inter virum & mulierem, post discessum amorum ad legitimos heredes revertatur, nisi tantum qui patrem suum supervixerit, in elemosyna vel in sua necessitate expendit.

L. *De testibus adhibendis.*

I. Si quis testes ad mallum ante Centenarium vel Comitem, seu ante Ducem, Patricium, vel Regem necesse habuerit, ut donent testimonium, & fortasse testes noluerint ad placitum venire, ille qui eos necessarios habet, manere illos debet, ut testimonium quod sciunt jurati dicant.

II. Quòd si noluerint, & falsum testimonium praebuerint, & hoc adprobatum fuerit, unusquisque de illis tribus testibus quindecim solidis multetur.

LI. *De eo qui Grafionem ad res alienas invitat.*

I. Si quis judicem fiscalem ad res alienas injuste tollendas, antequam ei fidem fecerit, aut ad strudem admallatum habuerit, invitare praesumpserit, quinquaginta solidis multetur.

II. Quòd si quis iudex fiscalis amplius quam lex Ripuaria continet tulerit, quinquaginta solidis multetur.

LII. *De re praestata.*

Si quis rem suam alij praestiterit, & placitum indixerit, quòd si super placitum rem praestitam retinere praesumpserit, quindecim solidis multetur.

LIII. *De eo qui Grafionem interfecerit.*

I. Si quis judicem fiscalem, quem Co-

mitem vocant, interfecerit, sexcentis solidis multetur.

II. Quòd si regius puer, vel ex tabulario, ad eum gradum ascenderit, trecentis solidis multetur.

LIV. *De corporibus expoliatis.*

I. Si quis autem hominem mortuum antequam sepeliatur expoliaverit, si interrogatus confessus fuerit, sexaginta solidis multetur. Si autem negaverit, & postea convictus fuerit, centum solidis cum delatura multetur, aut cum sex juret.

II. Si quis mortuum effodere praesumpserit, ducentis solidis multetur, aut cum duodecim juret.

LV. *De Rachinburgis legem dicentibus.*

Si quis causam suam prosequitur, & Rachinburgij inter eos secundum legem Ripuariam dicere noluerint, tunc ille in quem sententiam contrariam dixerint, dicat: *Ego vos tangam ut mihi legem dicatis.* Quòd si dicere noluerint, & postea convicti fuerint, unusquisque eorum quindecim solidis multetur. Similiter & ille qui Rachinburgus recede dicentibus non adqueverit.

LVI. *De alodibus.*

I. Si quis absque liberis defunctus fuerit, si pater materque superflites fuerint, in hereditatem succedant.

II. Si pater materque non fuerint, frater & soror succedant.

III. Si autem nec eos habuerit, tunc foror matris patrisque succedant. Et deinceps usque ad quintum geniculum, qui proximus fuerit, in hereditatem succedat. Sed dum virilis sexus extiterit, femina in hereditatem aviaticam non succedat.

LVII. *De libertis à domino ante Regem dimissis.*

I. Si quis libertum suum per manum propriam seu per alienam in praesentia Regis secundum legem Ripuariam ingenuum dimiserit per denarium, & ejusdem rei chartam acceperit, nullatenus eum permittimus in servitium inclinare, sed sicut reliqui Ripuarij liber permaneat.

II. Sed si quis ei postmodum contrarius extiterit quòd cum quis incito ordine ingenuum dimisisset, & ipse cum gladio suo hoc studeat defendere. Aut si auctorem habuerit, auctor cum legibus ex hoc eum adducat. Aut si legibus eum non potuerit defendere, ad partem Regis ducentis solidis culpabilis iudicetur, & ad partem ejus cujus servum incito ordine à jugo servitutis absolvere nititur, qua-

draginta quinque solidis multetur, & de omnibus rebus quas ei condonavit alienus existat.

III. Si autem se defensusverit, liber permaneat, & ille qui eum voluit infervire ducentis solidis Regi, quadraginta quinque illi qui defensusatur, culpabilis judicetur.

IV. Si autem homo denariatus absque liberis discesserit, non alium nisi fiscum nostrum heredem relinquat.

LVIII. *De tabulariis.*

Regino lib.
I. cap. 40 f.

I. Hoc etiam jubemus, ut qualiscunque Francus Ripuarius seu tabularius servum suum pro animæ suæ remedio seu pro pretio secundum legem Romanam libertate voluerit, ut in Ecclesia coram Presbyteris, Diaconibus, seu cuncto clero & plebe, in manu Episcopi servum cum tabulis tradat, & Episcopus Archidiaconum jubeat ut ei tabulas secundum legem Romanam, qua Ecclesia vivit, scribere faciat, & tam ipse quam & omnis procreatio ejus liberi permaneant, & sub tuitione Ecclesie consistant, vel omnem redditum status aut servitium tabularij eorum Ecclesie reddant. Et nullus tabularius denarium ante Regem presumat jactare. Quod si fecerit, ducentis solidis culpabilis judicetur, & nihilominus ipse tabularius & procreatio ejus tabularij persistant, & omnes redditus status eorum ad Ecclesiam reddant, & non aliubi nisi ad Ecclesiam, tibi relaxati sunt, mallum teneant.

II. Quod si quis tabularium seu ecclesiasticum hominem contra Episcopum defensare voluerit, sexaginta solidis culpabilis judicetur, & insuper hominem cum omnibus rebus suis Ecclesie restituat. Quia illicitum ducimus, quod Ecclesie concessimus, iterum ab Ecclesie revocare.

III. Nemo servum ecclesiasticum absque Vicario libertum facere presumat.

IV. Tabularius autem qui absque liberis discesserit, nullum alium nisi Ecclesiam relinquat heredem.

V. Quod si quis tabulas Episcoporum manibus seu Clericorum roboratas inrumperere voluerit, tunc Archidiaconus cum testibus qui tabulas roboraverunt, ante Episcopum vel Regem accedat, ut testes quod sciunt dicant. Quod si ille qui causam prosequitur, adquiescere noluerit, tunc tabulae in praesentia judicis perforantur, & Archidiaconus in praesente sacramento fidem faciat & sibi septimus super noctes septem conjuret cum ipsis testibus qui tabulas conscripserunt quod

ipse tabularius secundum legem Romanam legitime fuisset ingenuus relaxatus. Et tunc ille qui causam prosequitur in praesente confringatur ut se ante judicem repraesentet, & ad partem Ecclesie centum solidis culpabilis judicetur, & unicuique de testibus quindecim solidis culpabilis judicetur, & Archidiacono quadraginta quinque solidis culpabilis judicetur, & nihilominus tabulae stabiles permanent.

LXXRII
PVARIO-
RYM.

VI. Quod si Archidiaconus ista adimplere contempserit, & auctorem suum, qui eum ingenuum dimisit, non invenerit, tunc tabularium ipse Archidiaconus cum quadraginta quinque solidis & cum omnibus rebus suis proprio domino studeat restituere, & unusquisque de testibus quindecim solidis culpabilis judicetur.

VII. Quod si auctor dimissionis eum ingenuum fecerit, causam qui prosequitur similem multam sustineat sicut superius scribere iussimus, & insuper ab Ecclesie liminibus repellatur usque dum proprio domino ipse satisfaciat.

VIII. Quod si quis tabularium ex servo alieno facere praesumpserit, tunc ille cujus servus est super eum manum mittere debet. Et si tabularius est, vel regius seu Romanus homo qui hoc facit, super septem noctes, si Francus, super quatuordecim de manu in manum ambulare debet, quamvis multae venditiones ex illo factae fuissent, usque dum ad eam manum veniat quae eum ingenuum dimisit. Et tunc ex eo iudicium superius comprehensum adimpleatur.

IX. Si autem tabularius ancillam regiam aut ecclesiasticam seu ancillam tabularij in matrimonium sibi sociaverit, ipse cum ea servus permaneat. Si autem tantum mœchatus fuerit, octavo dimidio solido culpabilis judicetur, aut cum sex juret. Quod si tabularia hoc fecerit, ipsa & generatio ejus in servitium inclinentur.

X. Si autem tabularius ancillam Ripuariam acceperit, non ipse, sed generatio ejus serviat.

XI. Si autem ecclesiasticus, Romanus, vel regius homo ingenuam Ripariam acceperit, aut si Romana, vel regia, seu tabularia ingenuum Riparium in matrimonium acceperit, generatio eorum semper ad inferiora declinetur.

XII. Quod si quis hominem regium tabularium tam baronem quam feminam de mundeburde Regis abstulerit,

L X R I -
D Y A R I O -
R V M .

sexaginta solidis culpabilis iudicetur.

XIII. Similiter & ille qui tabulariam vel ecclesiasticam feminam seu baronem de mundeburde Ecclesie abstulerit, sexaginta solidis culpabilis iudicetur, & nihilominus generatio eorum ad mundeburdem Regis seu Ecclesie revertatur.

XIV. Si autem Ripuarius ancillam Regis seu ecclesiasticam vel ancillam tabulariam sibi sociaverit, non ipse, sed procreatio eius serviat.

XV. Si autem Ripuarius ancillam Ripuarij in matrimonium acceperit, ipse cum ea in servitio perseveret.

XVI. Similiter & si Ripuaria hoc fecerit, ipsa & generatio eius in servitio perseverent.

XVII. Si autem ingenuus cum ancilla mechatus fuerit, quindecim solidis culpabilis iudicetur. Si autem servus hoc fecerit, tribus solidis culpabilis iudicetur, aut castretur.

XVIII. Quod si ingenua Ripuaria servum Ripuarium secuta fuerit, & parentes eius hoc contradicere voluerint, offeratur ei à Rege seu à Comite spata & conucula. Quod si spatam acceperit, servum interficiat. Si autem conuculam, in servitio perseveret.

XIX. Hoc etiam constituimus, ut nulum hominem regium, Romanum, vel tabularium interpellatum in iudicio non tangant, & nec alsaccia requirant. Et si in prasente legitime mallatus fuerit, ea verba commemoret, & non ei sic ut Ripuario ante altare verba commemoret.

XX. Servi autem Regis vel Ecclesiarum non per actores, sed ipsi pro semetipsis in iudicio respondeant, & sacramenta absque tangano conjurent.

XXI. Si autem homo regius homini regio vel ecclesiastico sacramento fidem fecerit, super septem noctes conjuret: si Ripuario, super quatuordecim noctes. Similiter & Ripuarius ei faciat.

LIX. De venditionibus.

I. Si quis alteri aliquid vendiderit, & emptor testamentum venditionis accipere voluerit, in mallo hoc facere debet, & pretium in prasente tradat, & rem accipiat, & testamentum publice conscribatur. Quod si parva res fuerit, septem testibus hmetur: si autem magna, duodecim roboretur.

II. Et si quis in posterum hoc refragari vel falsare voluerit, à testibus convincatur, aut Cancellarius cum sacramenti in-

terpositione cum simili numero quorum roboratum est, idoneum confirmet.

III. Quod si charta in iudicio perforata idonea fuerit, tunc ille qui causam prosequitur, dupla repetitione culpabilis iudicetur, & insuper ad partem Cancellarij quadraginta quinque solidis culpabilis iudicetur, & unicuique de testibus quindecim solidis culpabilis iudicetur, & ipsum testamentum inviolatum perseveret. Si autem testamentum falsatum fuerit, tunc ille qui causam prosequitur, rem quam repetit cum sexaginta solidis recipiat, & insuper Cancellario pollex dextera auferatur, aut eum cum quinquaginta solidis redimar, & unusquisque de testibus quindecim solidis mulctetur.

IV. Quod si ille qui causam sequitur manum Cancellarij de altari traxerit, aut ante ostium basilice manum posuerit, tunc ambo constringantur ut se super quatuordecim noctes seu super quadraginta ante Regem representare studeant pugnaturi.

V. Si autem Cancellarius mortuus fuerit, tunc ei liceat, qui rem comparavit, cum tribus chartis, quas ipse Cancellarius scripsit, absque pugna chartam suam super altario positam idoneare.

VI. Quod si venditor vel heredes sui supervixerint, ipsi testamentum defendere debent, aut multam incurrere.

VII. Quod de venditione conscriptimus, hæc & de donatione constituimus. Hoc autem constituimus, ut quicumque in causa victor extiterit, semper iudicium conscriptum accipiat, aut testes.

VIII. Si quis in iudicio interpellatus chartam præ manibus habuerit, nulla ei malo ordine invasio requiratur: quia dum interpellatur, respondeat ad interrogationes, & sine tangano loquatur, & dicat: *Non malo ordine, sed per testamentum, hoc teneo.*

IX. Filiis autem aut filiabus super duodecim solidos uni plusquam alteri nihil condonare vel conscribere permittimus. Quod si quis fecerit, irritum habeatur.

LX. De traditionibus & testibus adhibendis.

I. Si quis villam aut vineam vel quamlibet possessiunculam ab alio comparaverit, & testamentum accipere non poterit, si mediocris res est, cum sex testibus, & si parva, cum tribus, quod si magna, cum duodecim ad locum traditionis cum totidem numero pueris accedat, & sic eis presentibus pretium tradat, & possessionem accipiat, & unicuique de parvulis

alapas donet, & torqueat auriculas, ut ei in postmodum testimonium præbeant. Si autem testes non potuerit congregare ut ei testimonium præbeant, tunc rem suam cum sex sive cum septem cum sacramenti interpositione sibi studeat evindicare.

II. Si quis consortem suum quantumcunque superpriserit, cum quindecim solidis restituat.

III. Si autem infra testamentum Regis aliquid invaserit, aut cum sex juret quod infra terminationem testamenti nihil invasisset, aut cum sexaginta solidis omnem redditionem restituat.

IV. Si autem ibidem infra terminationem aliqua indicia sua arte, vel butina, aut mutuli factæ exsiterint, ad sacramentum non admittatur, sed in præsentem cum legis beneficio cogatur restituere.

V. Quod si extra marcham in sortem alterius fuerit ingressus, iudicium comprehensum compellatur adimplere.

VI. Quod si testamentum Regis absque contrario testamento falsum clamaverit, non aliunde nisi de vita componat.

VII. Quod si duo testamenta Regum de una re extiterint, semper prior duplicem sortiatur portionem.

VIII. Quod si quis de Ecclesia aliquid vi abstulerit, cum supra scripta lege in triplum restituat.

LXI. *De libertis secundam legem Romanam.*

I. Si quis servum suum libertum fecerit & civem Romanum, portasque apertas conscripserit, si sine liberis discesserit, non alium nisi fiscum nostrum habeat heredem.

II. Quod si aliquid criminis admiserit, secundum legem Romanam iudicetur. Et qui eum interfecerit, centum solidis multetur.

III. Quod si dominus ejus eum ante Regem denariatum facere voluerit, licentiam habeat.

LXII. *De homine qui servum tributarium facit.*

I. Si quis servum suum tributarium aut litum fecerit, si quis eum interfecerit, triginta sex solidis culpabilis iudicetur.

II. Quod si denariam eum facere voluerit, licentiam habeat. Et tunc ducentos solidos valeat.

LXIII. *De homine in hoste occiso.*

I. Si quis hominem in hoste interfecerit, triplici vveregildo culpabilis iudicetur.

II. De furto similiter.

LXIV. *De homine in domo propria occiso.*

Si quis hominem in domo propria cum hariraida interfecerit, auctor facti triplici vveregildo multetur, & tres priores nonaginta solidis culpabiles iudicentur. Et quanti ei sanguinem fuderint, unusquisque vveregildo eum componat. Et quantumcunque post auctorem sanguinis effusores vel post tres priores fuerint, unusquisque quindecim solidis multetur: & quicquid ibi talaverint, restituat.

LXV. *De eo qui bannum non adimplet.*

I. Si quis legibus in utilitatem Regis, sive in hoste, seu in reliquam utilitatem bannitus fuerit, & minime adimpleverit, si aegritudo eum non detenerit, sexaginta solidis multetur.

II. Si autem Romanus aut ecclesiasticus vel regius homo hoc fecerit, unusquisque contra auctorem suum triginta solidis culpabilis iudicetur.

III. Si quis autem legatarium Regis vel ad Regem seu in utilitatem Regis pergentem hospitio suscipere contempserit, nisi emunitas Regis hoc contradixerit, sexaginta solidis culpabilis iudicetur. Aut si regius, Romanus, aut ecclesiasticus homo hoc fecerit, unusquisque contra auctorem suum triginta solidis multetur.

LXVI. *De sacramento.*

I. Si quis Ripuarius sacramento fidem fecerit, super quatuordecim noctes sibi septimus seu duodecimus vel septuagesimus secundus cum legitimo termino noctium studeat conjurare. Si autem contentio orta fuerit quod sacramentum in die placito non conjurasset, tunc cum tertia parte juratorum suorum adfirmare studeat, aliquibus à dextris seu à sinistris stantibus. Sin autem nec sic fatifecerit, tunc secundum præsentiam iudicis vel secundum terminationem sextam juratorum suorum cum dextera armata tam prius quam posterius sacramentum in præsentia iudicis confirmare studeat. Quod si verbis non dixerit, omnem repetitionem cum legis beneficio studeat reformare, & unusquisque de juratoribus quindecim solidis culpabilis iudicetur. Si autem contradixerint, iudicium accipiant.

II. Si autem regius, Romanus, aut ecclesiasticus taliter egerit, cum legitimo numero similiter studeat implere, aut legitimam solutionem restituat.

LXVII. *De eo qui filium non relinquit.*

I. Si quis moriens debitosus, aut testamenta venditionis seu traditionis aliqua

LXXI-
RIPUARI-
O-
RVM.

LEX RI-
PARIORUM.

fecerit, si filios aut filias non reliquerit, quicumque de parentibus suis quantum unus solidus valet in hereditatem acceperit, vel cui vveregildus ejus, si interfectus fuisset, legitime obveniebat, omne debitum per ipsum solvi judicatur, & omne factum ejus idoneare studeat, aut culpam incurrat.

II. Si quis autem post fidem factam sacramenti in hostem bannitus fuerit, si non perrexerit, post quadraginta noctes, si autem perrexerit, post armorum positionem super quatuordecim noctes conjurare studeat.

III. Quod si sacramentum ille qui profecit non pronuntiaverit, ipse qui placitavit ante annum revolutum vel septem noctes sacramentum suum coram testibus offerat, & conjurare studeat, & deinceps innocens habeatur.

IV. Si autem non adimpleverit, omnem repetitionem cum legis beneficio restituat.

V. Si quis pro hereditate vel pro ingenuitate certare coeperit post malo ordine, cum sex in Ecclesia conjuret, & cum duodecim ad stappulum Regis in circulo & in hasla, hoc est, in ramo, cum verborum contemplatione conjurare studeat. Si non adimpleverit, cum legis beneficio restituat. Aut si quis eum contra prendere voluerit, aut cum armis suis se defendere studeat ante Regem, aut omnem repetitionem cum legis beneficio restituat.

LXVIII. *De osse super viam sonante, vel absque effusione sanguinis.*

I. Si quis in capite vel in quocunque libet membro plagatus fuerit, & os exinde exierit, quod super viam duodecim pedum in scuto factum sonaverit, triginta sex solidis factus ei culpabilis judicetur.

II. Si autem plura ossa exierint, pro unoquoque osse sonante solidus addatur.

III. Quod si factum negaverit, quod talis plaga non fuerit, in quantum confessus fuerit solvat, & de reliquo cum sex juret. Aut si non dixerit verbum, tam ipse quam conjuratores sui, qui jurare ceperunt, cum quindecim solidis restituant.

IV. Quod si quis absque effusione sanguinis in quocunque libet membro os fregerit, octodecim solidis culpabilis judicetur, aut cum sex juret quod os fractum non fuisset, & tunc unum solidum componat.

VI. Quod si quis absque effusione san-

guinis alium brachio, pede, oculo, auditu, mucatu, digito, vel quocunque libet membro mancaverit, sic eum componat ac si cum gladio ipsum debilitasset.

LXIX. *De eo qui Regi infidelis extiterit.*

I. Si quis homo Regi infidelis extiterit, de vita componat, & omnes res ejus fisco censcantur.

II. Si autem quis proximum sanguinis interfecerit, vel incestum commiserit, exilium sustineat, & omnes res ejus fisco censcantur.

LXX. *De homine à ligno interfecto.*

I. Si quis homo à ligno seu aliquolibet manufactile fuerit interfectus, non solvatur, nisi forte quis auctorem interfectionis in usus proprios adsumpserit, tunc absque fredo culpabilis judicetur.

II. Si quis autem fossam vel puteum fecerit, seu pedicam vel balistam incaute posuerit, & ibidem hominem vel pecus debilitaverit vel interfecerit, omne compositione, sicut lex continet Ripuaria, culpabilis judicetur. Aut si negaverit, cum legitimo numero juret.

III. Quod si in sepe animal impalaverit, & ipsa sepe mentonalis non fuerit, dominus sepe interfectionis seu debilitatis reus culpabilis judicetur.

IV. Si autem virga deforis sepe incaute missa fuerit, & aliquid interfecerit, solvatur. Si autem de intus sepe se in virga impalaverit, non est solvendum.

V. Quod si quis in sepe vel in quocunque libet periculo res alienas invitas minaverit, & ibidem interfecta vel debilitata fuerint, similes restituat, aut cum sex juret quod hoc non fecisset.

LXXI. *De festuca intercurrente.*

De quacunque causa festuca intercesserit, lacina interdicatur se cum sacramento idoneare.

LXXII. *De homine intertato vel pecore mortuo.*

I. Si quis hominem intertaverit, & infra placitum mortuus fuerit, in quadrivio cum retorta in pede sepeliatur, & ibidem ad diem placitus cum testibus accedat, & cum ipsis sex qui eum sepelire viderunt in haraho conjuret quod ibidem ipse intertatus absque interfectione hominum, pecudum, vel alterius rei, nisi communi morte consumptus sepultus jaceat, & ipsam retortam in pede habeat, & per ipsam retortam super ipso sepulchro semper de manu in manum ambulare debet usque dum ad eam manum veniat que eum inlicito

cito ordine vendidit vel furavit. Quòd si ita non fecerit, capitale & delatura cum legis beneficio seu cum furto culpabilis iudicetur.

II. Si autem ei fuga lapsus fuerit, si infra ducatum, super quatuordecim noctes, si extra ducatum, super quadraginta noctes, quòd si extra regnum, super octuaginta placitus ei concedatur. Quòd si infra placitum eum repræsentare non poterit, capitale & delatura seu furto vel legis beneficio culpabilis iudicetur.

III. Si autem eum interfecerit, nisi in quadrivio cum retorta sepultus, ipse capitale & delatura cum furto seu cine vverdunia vel legis beneficio culpabilis iudicetur.

IV. Si autem aliquid culpæ commiserit dum intertarius est, ipse de hoc culpabilis iudicetur qui eum eo tempore post se retinuit.

V. Si homo commendatus vel fugitivus defunctus fuerit, similiter in quadrivio cum retorta sepeliatur. Quòd si ita non fecerit, ipse qui eum post se retinuit, pretium rei cum legis beneficio culpabilis iudicetur.

VI. Si autem animal intertatum infra placitum mortuum fuerit, tunc ille qui causam profectur cum testibus memorare debet qualiter adpretiatum fuerit, & ille super quem intertatur, corio cum capite decorticato in presentia iudicis auctorem suum offendere debet. Quòd si auctor receperit, tantum solidum unum de cine vverdunia pro corio restituat.

VII. Quòd si animal vivum fuerit, sed debilitatum vel macilentum, quantum eo tempore adpretiatum fuerit, sic de cine vverdunia restituat. Si autem sanum vel immaculatum restituerit, tunc omne pretium suum recipiat.

VIII. Quòd si furto ablatum fuerit, tunc ille super quem intertatum fuerit, capitale & delatura cum furto culpabilis iudicetur.

IX. Vestimenta autem seu his similia absque probabili signo intertari prohibemus.

LXXIII. De homine legato absque iudicio dimisso.

I. Si quis ingenuus Ripuarius furem ligaverit, & eum absque iudicio Principis solvere præsumpserit, sexaginta solidis culpabilis iudicetur.

II. Si quis eum per vim tulerit, sexaginta solidis culpabilis iudicetur.

Tom. I.

III. Si autem ligatus fuga lapsus fuerit, & hoc cum sex juraverit quòd absque eius voluntate fuga lapsus fuisset, innocens habeatur.

LXXRII
RIPUARIORUM.

IV. Si autem cui commendatus fuerit fuga evaserit, sexaginta solidis culpabilis iudicetur.

LXXIV. Ut nullus cum servo traditionem vel commutationem faciat.

Hoc autem constituimus, ut nullus cum servo alieno negotium faciat vel commutationem facere non præsumat, nec ei ullam commendationem vel traditionem faciat, nec à servo quisquam commendatam vel traditam rem recipiat. Si quis autem post hanc diffinitionem servo aliquid commendare præsumpserit, nihil recipiat, & dominus ejus de hoc innocens habeatur. Similiter de puero vel de muliere alterius constituimus.

LXXV. De re propria vel secuta.

Si quis caballum, hominem, vel quamlibet rem in via profriserit, aut eum secutus fuerit, per tres marcas ipsum ostendat, & sic postea ad Regis stappulum ducat. Sin autem aliter egerit, fur iudicandus est. Quòd si quis latroni aliquid tulerit, similiter faciat.

LXXVI. De materiamine vel lignis furatis.

Si quis Ripuarius in silva communi seu Regis vel alicujus locata materiame vel ligna fissa abstulerit, quindecim solidis culpabilis iudicetur. Sic de venationibus vel de piscationibus; quia non res possessa est, sed de ligno agitur. Aut si negaverit, cum sex juret.

LXXVII. De homine furbattudo.

Si quis hominem super rebus suis comprehenderit, & eum ligare voluerit, aut super uxorem, seu super filiam, vel his similibus, & non prævaluerit ligare, sed colpus ei excesserit, & eum interfecerit, coram testibus in quadrivio in elida eum levare debet, & sic quadraginta seu quatuordecim noctes custodire, & tunc ante iudicem in haraho conjuret quòd eum de vita forfactum interfecisset. Sin autem ista non adimpleverit, homicidij culpabilis iudicetur. Aut si negaverit, cum legitimo numero juret quòd hoc non fecisset.

LXXVIII. De eo qui furem in domo receperit.

Si quis furem in domo receperit, vel ei hospitium seu victum præstiterit, dum res alias furatus fuerit, ipse similis furi culpabilis iudicetur, aut cum sex juret quòd eum nec celasset nec in domo pavisset.

D

LXXVII
VARTIO
LVII.LXXIX. *De homine penduto & ejus hereditate.*

Si quis homo propter furtum comprehensus fuerit, & legitime superjuratus, & iudicio Principis pendutus, vel in quocunque liber patibulo vitam finierit, omnes res ejus heredes possideant, excepto capitale & delatura in locum restituant.

LXXX. *De via lacinia.*

Si quis Ripuarius ingenuum Ripuarium de via sua obstaverit, quindecim solidis culpabilis iudicetur, aut cum sex juret quod ei viam suam cum armis nunquam contradixisset.

LXXXI. *Vt parvulus non respondeat ante quindecim annos.*

Si quis homo Ripuarius defunctus fuerit, vel interfectus, & filium reliquerit, usque ad quintum decimum annum plenum nec causam prosequatur nec in iudicio interpellatus responsum reddat. Quindecimo autem anno aut ipse respondeat, aut defensorem eligat. Similiter & filia.

LXXXII. *De damno in messe vel in clausura.*

I. Si quis Ripuarius in messe aliena vel in quacunque libet clausura damnum fecerit, aestimatione damni culpabilis iudicetur. Si autem negaverit, & convictus fuerit, capitale cum furto & delatura culpabilis iudicetur.

II. Si quis peculium alienum in messe adprehensum ad parvicum minare non permisit, quindecim solidis culpabilis iudicetur, aut cum sex juret quod hoc non fecisset.

LXXXIII. *De maleficio.*

I. Si quis vir seu qua mulier Ripuaria per venenum, seu per aliquod maleficium aliquem perdidit, vveregildum componat.

II. Si autem mortuus non fuerit, & varietatem seu debilitatem probabilem ex hoc in corpore habuerit, centum solidis culpabilis iudicetur, aut cum sex juret.

LXXXIV. *De Grafione in iuste invitato.*

Si quis Grafionem ad res alienas iniuste tendas invitaverit, quadraginta quin-

que solidos componat, & similem restituat.

LXXXV. *De corpore expoliato.*

I. Si quis corpus mortuum, priusquam sepeliatur, expoliaverit, centum solidis cum capitale & delatura multetur.

II. Si autem eum ex humo traxerit & expoliaverit, ducentis solidis cum capitale & delatura culpabilis iudicetur, vel vvargus sit, hoc est, expullus, usque dum parentibus satisfaciatur.

LXXXVI. *De caballo excorticato.*

I. Si quis caballum alterius mortuum seu quodcunque liber animal extra consilium domini sui excorticaverit, triginta solidis culpabilis iudicetur.

II. Si autem negaverit, & convictus fuerit, centum solidis cum capitale & delatura multetur.

LXXXVII. *De homine forbannito.*

Si quis hominem qui forbannitus est in domum recipere presumpserit, si Ripuarius est, sexaginta solidis, si regius, Romanus, vel ecclesiasticus, triginta solidis culpabilis iudicetur.

LXXXVIII. *Vt nemo munera in iudicio accipiat.*

Hoc autem consensu & consilio seu paterna traditione & legis consuetudine super omnia iubemus, ut nullus optimatum, major domus, domesticus, Comes, Grafio, Cancellarius, vel quibuslibet gradibus sublimatus, in provincia Ripuaria in iudicio residens, munera ad iudicium perventum non recipiat. Quod si quis in hoc deprehensus fuerit, de vita componat.

LXXXIX. *Vt iudices sive missi fiscales freda non exigant priusquam facinus componatur.*

Nec nullus iudex fiscalis de quacunque libet causa freda non exigat priusquam facinus componatur. Si quis autem per cupiditatem ista transgressus fuerit, legibus componatur. Fredam autem non illi iudici tribuat cui culpam commisit, sed illi qui solutionem recipit, tertiam partem coram testibus silco tribuat, ut pax perpetua stabilis permaneat. Amen.

EXPLICIT LEX RIPVARTORVM. DEO GRATIAS. AMEN.

